47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2532 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1912 ՄԱՅԻՍ 24 ՅՈՒՆԻՍ 6

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԻՆ.	ՎԵՑՄԻՍ.	ԵՌԱՄՍՅ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար յարմարաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐ ՄԸ

Անցեալ մայիս 17ին, կեդրոնական Վարժարանի պատին վրայ կախուած էր Ցնտեսական Խորհուրդին մէկ Պատգամագիրը, ուղղուած նպաստընկալ ուսանողներուն։ Ըստ այդ Պատգամագրին, ամէն ուսանող որ մէկ ամսուան ընթացքին անգամ մը պիտի բացակայէր, պիտի զրկուէր կէս ամսականէն։ Միեւնոյն ամսուան ընթացքին երկու անգամ բացակայողը պիտի կորսնցնէր ամբողջ ամսական մը, իսկ նոյնքան ատենուան մը միջոցին երեք անգամ բացակայողը վերջնականապէս պիտի դադրէր նպաստընկալ ըլլալէ։

Ցնտեսական Խորհուրդին այս կարգադրութիւնը գովելի է անշուշտ։ Բանի որ Ազգը կ'օգնէ այդ ուսանողներուն, Ազգին դրամին վերին հոգածութեան կոչուած մարմին մը, ինչպէս է Ցնտեսական Խորհուրդը, պարտաւոր է հսկել որ տրուած նպաստները օգտակարապէս գործածուին, և նպաստընկալ ուսանողները կանոնաւորապէս իրենց ուսման հետեւին։

Կայ բան մը սակայն զոր Ցնտեսական Խորհուրդը չէ ուզեր նկատի առնել, և ատիկա օրինաւոր բացակայութեանց հարցն է։ Մենք ստացանք մէկ քանի գանգատներ նոյնինքն նպաստընկալ ուսանողներէ, որոնք կը յայտնեն թէ Ցնտեսական Խորհուրդը այդ Պատգամագրին տառին հաւատարիմ կը մնայ նոյնիսկ այն ադիթներուն մէջ, ուր բացակայ ուսանողներ բժշկական վկայագրով կը հաստատեն թէ ստիպուած էին բացակայիլ, պարզապէս անկողնէն երեւալու կարողութիւն անգամ չունենալնուն համար։

Ազգին դրամին բարւոք գործածութեան նկատմամբ Ցնտեսական Խորհուրդին ցոյց տուած հոգածութիւնը երբ այս ծայրայեղութեան կը հասնի, տարակոյս չկայ որ կը գովելի ըլլալ, որովհետեւ պարզ անգթութիւն կը դառնայ այլեւս։

Ցնտեսական Խորհուրդին Պատգամագիրը բաց դուռ մը թողած է թէեւ, քանի որ «խիստ էական և բնական պատճառներու» հանդէպ միայն բացակայութիւն մը արգարացուցիչ նկատելու պատրաստակամութիւն կը յայտնէ, բայց չենք կրնար հասկնալ թէ բացակայութիւն մը չքմեղացնելու համար ի՞նչ աւելի «խիստ. էական», ի՞նչ աւելի «խիստ բնական» կրնայ ըլլալ քան հիւանդութիւն մը, մանաւանդ բժշկական վկայագրով հաստատուած հիւանդութիւն մը։

Կամ այն է որ այդ Պատգամագրերը շարադրող մարդիկը իրենց հայերէնը մոռցեր են, — ինչ որ այնքան ալ զարմանալի չէ Պատրիարքարանի բովէն անցած պաշտօնագրի մը համար, — և կամ իրաւունք ունին մեզի բողոքող նպաստընկալ ուսանողները, երբ գառնագին շեշտով մը կ'ըսեն.

— Դեռ էական ու բնական պատճառ կը փնտռեն այդ մարդիկը, երբ մեր կուրծքը կը պայթի հազէն, գլուխնիս կը տապկուի ցաւէն և կամ գետին գլորուած կը գալարուինք ջերմին նոպաներուն մէջ։ Ի՞նչ կ'ուզեն ասկէ աւելի, կ'ուզեն որ սատկի՞նք...։ Մենք չենք կրնար ուրիշ հետեւութեան յանգիլ, երբ նոյն իսկ մեր հիւանդութեան իբր ապացոյց վստահելի բժիշկներու ստորագրութիւնը կը ներկայացնենք, և տակաւին կը յամառին մեր ակամայ բացակայութիւնը անարդարանալի նկատելու։

Եւ այս տղաքը չեն կրնար տարբեր շարժառիթներով բացակայելու պատճառներ ունենալ։ Զուլումի զաւակներ են ամէնքն ալ, մեծ մասամբ տարիքնին առած, և ստիպուած իրենց տրամադրելի ժամանակին յետին մասնիկն իսկ իրենց ուսման, իրենց զարգացման յատկացնելու։ Ուշ մնացած են, որովհետեւ իրենց առջեւ ուշ բացուեցան Պոլսոյ դռները։ Բռնակալութիւնը զիրենք արգիլափակած էր իրենց ծննդավայրին անձուկ հորիզոնին մէջ, հեռո՞ւ զարգացման կեդրոնէն։ Եւ սակայն իրենց աչքերը միշտ անձկութեամբ յառած, դամուած էին լոյսի այդ ոստանին, և հիմայ որ վերջապէս կրցեր են անոր հասնիլ, ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառաւ պարապ անցընեն իրենց ժամանակը։ Իրենք կենալու, յամենալու ըղձանքն անգամ չեն կրնար ունենալ, որովհետեւ ժամանակը անողոք է, տարիները կը թռչին անարգել, արդէն իսկ պեխ ու մօրուք ունին, ո՞ւշ է, նոյն իսկ չա՞տ ուշ...։ Այդքան ուշ մնացած ըլլալով հանդերձ եթէ տակաւին տընտընան, երեւրտկան, պարզապէս անձնասպանութիւն ըրած կ'ըլլան։

Ճիշդ է սակայն որ կրնան հիւանդանալ։ Եւ եթէ անկողին իյնան, պէտք է ներողամիտ ըլլալ անոնց։ Զմոռնանք որ այդ տղաքը առողջ կազմուածք ալ չունին։ Աւերման, վախու, սարսափի զարհուրելի շրջանի մը ծնունդներն են, և բռնի զրկանքներ տարիներով անոնց ուրիշը չորցուցած են խորչակներու պէս։ Ասոր փոխարէն՝ ի՞նչ է այդ խեղճերուն տրուածը— այնքան բան միայն, որքան որ պէտք է... հիւանդանալու համար։

Վերոյիշեալ Պատգամագրին իսկ բառերով՝ «խիստ էական ու բնական» վեհանձնութիւն մըն է անոնց հիւանդութիւնը ներողամտութեամբ ընդունիլը։ Եւ այդ վեհանձնութենէն խուսափելու համար, Ցնտեսական Խորհուրդը պէտք է իրօք ինքզինքը դուրս ձգած ըլլայ Մարդկութենէն...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԾՈՑԻՆ ՄԷՋ

Առաջին անգամ ուշադրաւոր պարագան է, սաղարթաշատ գեղեցիկ պարտէզը որ կը տարածուի Նշան Թաշիի հովտին մէջ։ Զորս դիզ կանանչութիւն, ծառ, ծաղիկ, պուրակներ և խնկաւէտ եղեւիններ. կենսաբաշխ ընութիւնը՝ մէկ խօսքով։

Իրիկնամուտի պահ մը, գուարթ վերջալոյս մը որ այդ խաղաղ անկիւնին մէջ հոգիդ հեշտանքով կը լեցնէ։ Պերճ վիլլա մը, որ երեւակայութիւնդ հրապուրող բան մը ունի։

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնի թէ այդ խումբերը որոնք կը շրջագային կամ սեղանի մը շուրջը հանդարտիկ կը զրաղին դլխահակ՝ ուսանողուհիներ են և թէ այդ շքեղ վիլլան վարժարան մըն է, մանաւանդ Հայ վարժարան մը՝ անհատական զոհողութեամբ մը հաստատուած։

Տարեկան՝ մօտաւորապէս 500 (այո՛, հինգ հարիւր) ոսկի՝ միայն չենքի վարձ, գրեթէ առապել պիտի թուի ընթերցողներուն, և սակայն ասիկա իրողութիւնն է իր հնչուն իրականութեան մէջ, որ ցոյց կուտայ թէ այդ վարժարանին հիմնադիրը, իր ուսուցչի հաւատոյ քսակին բաղդատմամբ ինչքա՜ն մեծ, ինչքա՜ն լայն ըմբռնում մը ունի դաստիարակչի իտէալին նկատմամբ, և ինչքան տոգորուած է զոհողութեան գաղափարով։

Գիտի փափաքէի որ ժողովուրդին կըրթեալ դասակարգերը, — և ո՞վ չուզեր այսօր այդ պատուանունը կրել — և մանաւանդ իրենց զաւկին ընտիր կրթութիւն մը ապահովելու առակ ծնողքնեղ՝ գարնան սա վերածնունդի եղանակին դէպի Շիշլի—Նշան Թաշ իրենց պտոյտի առթիւ անգամ մը այդ հոյակապ հաստատութեան դարտասանները ալ այցելել փութան։ Հաճոյքով տեսայ արդէն թէ ինձմէ առաջ, ուրիշ շատեր՝ կրթութեան բարեկամ ազնիւ Հայեր և Հայուհիներ՝ փութացեր են ականատես ըլլալու այն եզական երեւոյթին զոր կը պարզէ Հայ դաստիարակի մը զոհաբեր ոգին։

Մէ՛ղք որ, ժամանակը ուշ ըլլալուն, ու մանաւանդ ուրիշ այցելուներու զրկանք չընելու համար՝ այդ հոյակապ կրթարանին քանի մը մասերը միայն կրցայ այցելել. դասարաններ՝ մաքուր ընդարձակ և լուսաւէտ, կարգ ու կանոն ամէն դի, որ հաճոյք կը պատճառէ։ Ու դեռ մենք Հայերս ժամանակ չունեցած՝ այս երեւոյթը գնահատելու, անդին ֆրանսական կառավարութիւնն է որ, Ալպանսի միջոցաւ կը գնահատէ ու կը քաջալերէ Հայ վարժապետին ձեռնարկը՝ արթնի միտալով ու Դրուատական վկայագիրով։

Բայց փութացէ՛ք, կ'արժէ՛ որ երթաք անձամբ վկայ ըլլալու կրթութեան գործին նկատմամբ Տէր և Տիկին Նիկողոսեանի այդ զոհաբեր ըմբռնումին։

Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐ

ԾԱԳՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴՐՈՒՆ

Զ.

1870ի քննիչ Ցանձնաժողովը որ Հայարտնակ նահանգներու ուղէսները չորս դասի բաժնած էր, անոնցմէ իւրաքանչիւրը առանձին առանձին նկատողութեան առնելով ըստ այնմ ալ մասնաւոր կ'ընէ չարիքներուն դարմանը։ Նախ և առաջ տուրքերու խնդիրն է որ ստիպողականութիւն ունի։ Եւ երբ մինչեւ դեռ 1900 թուականը այդ դրամական հնչումը Հայերը նոյն իսկ հաւատափոխութեան կը մղէր, կ'ըմբռնենք այդ խնդրին կենսական կարեւորութիւնը։ Ազնէր գարմանելու համար Ցանձնաժողովը կը ներկայացնէ առաջարկ մը որ բանալով վարչութիւնը հիմէն խախտելու կը նկրտի. բայց տիրապետող ցեղին հաւատարելու բարձրացնել կ'ուզէ. կառավարութեան կ'առաջարկէ որ Հայ ժողովուրդը փոխանակ զինուորական տուրք վճարելու, ինքն ալ զօրք տայ։

«Մեր իսլամ հայրենակիցներուն պէս մենք ալ կ'ուզենք մեր արիւնը հեղուլ Հայրենիքին և Պետութեան համար. վասն զի մենք ալ Պատուոյ զգացումն ունինք և քաղաքացիին պարտականութիւնները գնահատել գիտենք։»

Դիւրին է ըմբռնել այսպիսի առաջարկի մը քաղաքական հետեւանքները։ Հայը երկրին իշխանութեան իրաւս մասնակցելու համար պէտք է որ ծանր պարտականութեանց մէջ ալ իր բաժինը ունենայ։ Երբ Հայ ազգը իր ներկայացուցիչ մարմնին բերնովը զինուորագրութեան մասնակցելու պահանջումը կ'ընէ, ո՛չ ոք նեղոպայի կամ Թուրքիոյ մէջ իրաւունք կ'ունենայ Հայ ազգին երեսին տալ թէ մենք իսլամին հաւասար իրաւունքներ վայելել կ'ուզենք միայն, արիւնի պարտականութենէն խոյս տալու պայմանաւ։ Բայց Ցանձնաժողովը կը զգայ թէ այսպիսի առաջարկ մը անմիջապէս ընդունուելու և գործադրուելու սահմանուած չէ։ Թուի թէ սկզբունք մը միայն հռչակել կ'ուզէ, և անմիջապէս կ'անցնի գործնական միջոցներու, որոնք օրուան չարիքը կըբնան չուտով դարմանել։ Կառավարութիւնը զինուորական տուրքը մասամբ թեթեւցուցած է, ինչպէսով տղոց և ծերերու վճարումը։ Սակայն այս որոշումը կ'ուզուի գործադրել տրուած թուականէն, մինչեւ պէտք էր գործադրել ցուցակագրութեանց պատրաստութեան թուականէն։ Այս պատճառաւ կառավարութիւնը կը պահանջէ տարիներէ ի վեր տղոց և ծերերու հաշուէն գոյացած պարտքը։ Ցանձնաժողովը կ'առաջարկէ այս յետաձգուած տուրքին անմիջական ջնջումը։ Նմանապէս կ'առաջարկէ եմլաքի և թէմէթիի տուրքերէ մընացող տուրքերու ջնջումը, որովհետեւ արժէքաւորումները չեն զեղծարարութեամբ կատարուած են։ Կը պահանջէ որ կալուածներու բուն արժէքը և չահերու քանակը արդարապէս որոշուին, նախորդ արժէքաւորումները ջնջելով։

Եւեթոյ իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ տասանորդի տուրքին գանձման եղանակին վրայ։ Իլթիզամի դրութիւնը երկրագործութեան համար մահաբեր կը նկատէ, և նմանապէս մեծատակար կառավարական գանձարանին, վասնզի Միլթէզիմը որ անգթօրէն կը կեղեքէ երկրագործ ժողովուրդը, հազիւ թէ հաւաքած գումարին կէսը կառավարութեան կը հասցնէ։ Ուստի յանձնաժողովը Միլթէզիմի դրութեան ջնջումը կ'առաջարկէ ու կ'ուզէ որ կառավարութիւնը ուղղակի ինք կատարէ տուրքերու գանձումը։

Հարդուստ կոչուած մնացուկները զեղջիին չահուն հակառակ կը համարի, ուստի անոնց տարբեր դրութեամբ կազմակերպութիւնը կ'ուզէ։ Ջերմպէս կը յանձնարարէ կալուածական վարկի դրամատուններու հիմնարկութիւն, որմէ մեծապէս պիտի օգտուի երկրագործ ժողովուրդը։

Տուրքերու վճարումի դրութեան համար այս բարեփոխութիւնները բաւական համարելով, յանձնաժողովը կ'անցնի հանրային պաշտօնեաներու զեղծարարութեանց խնդրին։ Այդ պաշտօնեաները մեծ մասամբ տգէտ մարդեր են, ոչ օրէնք գիտեն, ոչ վարչական գիտութիւն ունին, ուստի և երկրին օրէնքներուն հակառակ կը գործեն։ Վարչական զեղծումներու վերջ մը դնելու ձեռնհասութիւնը կառավարութեան կը պատկանի. բայց ինչ որ ալ ըլլան կառավարական որոշումները, որքան որ ալ խնամք տարուի պաշտօնեաներու ընտրութեան մէջ, բայց և այնպէս պէտք է ստեղծել անդադրում հսկողութեան դրութիւնը։ Առանց ասոր երբէք ոչ և է երաշխաւորութիւն չկայ անոնց զեղծարարութեանց դէմ. պիտի չարտնանկեն օգուտ քաղել ժողովրդին տգիտութենէն և Զորպաշիներու մեղակցութեամբ պիտի ճնշեն, հարստահարեն, կեղեքեն ժողովուրդը։ Եթէ կառավարութիւնը նահանգները յատուկ քննիչներ զրկէ որոնք Վալիներէն բոլորովին անկախ ըլլան, ոչ է ազդեցութեան ներքեւ չգտնուին, ուրիշներ իշխանութիւն ունենան ամէն կարգի մարդոց հետ յարաբերութիւն հաստատելու և կուսակալութեան վիճակը մօտէն քննելու, ըստ յանձնաժողովին տարակոյս չկայ թէ պաշտօնեաներուն ընթացքը հիմնովին պիտի փոխուի։ Յատուկ քննիչներու առաքումէն ոչ և է օգուտ սպասելու համար պէտք է որ կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ամրցնէ, որպէսզի կուսակալները առաջուց ժողովուրդին վրայ ճնշում չգործադրեն, և ժողովուրդը՝ վախնալուն՝ չպարտաւորուի ճշմարտութիւնը ծածկել։ Կառավարութիւնը պէտք է որ յանցաւոր ճանչցուած պաշտօնեաները պատժէ, ապա թէ ոչ ժողովուրդներուն, մանաւանդ քրիստոնեաներուն վիճակը առաջուընէն աւելի կը վատթարանայ։ Վերնասակար հետեւանքներ կ'ունենան պաշտօնեաներու յաճախակի և անպատեհ փոփոխութիւնները։ Փոփոխութիւնը մեծ օգուտներ կ'ունենայ եթէ ժողովուրդին գանգատներուն հետեւանքը ըլլայ։ Բայց այս պարագային մէջ պէտք չէ որ պաշտօնեային կրած պատիժը մէկ զաւառէն ուրիշ զաւառ մը փոխադրուելու մէջ կայանայ, այլ հարկ է որ պաշտօնանկութիւն վճռուի։

Պէտք է բարեփոխել Մէճլիսը Թէֆթիշները, որոնք իրենց այն ատենուան կազմակերպութեամբը Զորպաշիներուն չահուն միայն կը ծառայեն։ Եւ որովհետեւ այդ Մէճլիսներուն մէջ Առաջնորդին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, հարկ է որ հայ անդամներն ալ ընտրուին Վիլայէթին Ազգային Վարչութեան հաւանութեամբը, և այդ Մէճլիսներուն մտադրութիւնները (ատենագրութիւն կամ յայտարարութիւն) իրը չեղեալ համարուին, եթէ Առաջնորդներուն կողմէն ստորագրուած չըլլան։

Եթէ Պատրիարքարանէն գրուած թաքրիրներուն դէմ կուսակալ մը մեքենայութիւններ կ'ընէ, որպէս զի ինքզինքը արդարացնէ, ան ատեն պէտք է զաւառները լիազօր քննիչներ զրկուին, և ի հարկին

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԹԷՔՕՆԸ (39)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ԺԲ.

ԳՈՒԼԱՔՈՐՔ ՀԱՍԱՆ

Զաքանոզ ապահովցուց իր ընկերը։

— Հոգ մի՛ ըներ, Հասան, եթէ գործը վատնդաւոր ըլլար, ես ընաւ չէի ձեռնարկեր... բայց միայն չորս հոգի, և ան ալ գահաւորակը կրողները պիտի ըլլան մեր դէմը... անա՛նկ աղուոր ծրագիր մը ինկած է միտքս որ եՀՁ ըսածիդ պէս մարդ ու ձի կարենանք գտնել Էօմէրին քով, կինը յափշտակելը գաւաթ մը չիրա խմելէն դիւրին պիտի ըլլայ։

Եւեւոշակին խօսքերուն մէջ վստահութեան ա՛յնքան խոր ու անկեղծ շեշտ մը կար, որ Հասան չուտով համոզուեցաւ։

Զաքանոզ կանգ առած էր, որովհետեւ նոր բան մը ինկած էր միտքը։

— Կենանք այստեղ, Հասան, ըսաւ ընկերոջը, աւելի լաւ է որ դուն մինակ երթաս Բէլ Էօմէրին սրճարանը... ես հիմայ քեզի կը յայտնեմ ընելիքդ...

— Բայց գո՞ւն ինչու չես գար... վստահ եղիր որ մարդիկը մերն են, բան դուրս չելլեր իրենցմէ...

— Չէ՛, կասկածելուս համար չէ... պէտք է որ ես Պալատ դառնամ և գահաւորակներուն հետեւիմ... այս զիշեր ամէն բան ձախորդ գնաց, կրնայ ըլլալ որ նոր ձախորդութիւն մըն ալ այս կողմէն յայտնուի... յետոյ, թերեւս իրենց ծրագիրը կը փոխեն և աւելի մարդ կ'առնեն հետերնին, ինչո՞ւ պարապ տեղը յանկարծակիի դանք։

— Իրաւունք ունիս։

— Հիմայ ես քեզի բացատրեմ ընելիքդ, կարելի եղածին չափ կարճ, որովհետեւ պէտք է շուտով ետ դառնամ... միայն թէ լաւ մտիկ ըրէ, որովհետեւ ականջներդ կորուած են և կրնայ ըլլալ որ ըսածներէս մաս մը հովը առնէ տանի, տակաւին ներս չմտած։

Հասան մտածեցաւ, և իր բովանդակ ուշադրութիւնը սրեց, մինչդեռ Զաքանոզ իր ծրագիրը կը պարզէր։

— Գահաւորակները, ըսաւ, անպատճառ Տէօրթ Եոլ Ազգէն պիտի անցնին Բերա ելլելու համար... պէտք է որ անոնցմէ առաջ հոն գտնուիս առնուազն տասնհինգ հոգիով, որոնցմէ երկուքը ձիաւոր՝ պէտք է ինծի սպասեն ճամբուն վերի կողմը... անոնք ինծի պիտի ընկերանան Բերա, երբոր յաջողիմ կինը ձեռք անցընել...

— Իսկ ե՞ս։

— Գալով քեզի, դուն միւս մարդոց գլուխը պիտի անցնիս, հետդ ձի մը առած... գահաւորակները Տէօրթ Եոլին մօտենալուն պէս, պիտի թողուս որ անցնի առաջինը ուր կինը կը գտնուի, և անմիջապէս սիկառ մը պիտի նետես հետդ առած ձիուդ ականջին մէջ... ձին ընականաբար պիտի խրտչի, պիտի կատղի, պիտի փախչի, դուն ալ և քու մարդիկդ անոր հետ պիտի վազէք, աշխատելով որ զայն կեցնէք ձիդ ու ձիչա Տէօրթ Եոլին բերանը ու գոցեք ճամբան... հասկցա՞ր ծրագիրս։

Հասան՝ զմայլագին ապշութեամբ մը ականջ տուած էր ընկերոջը։

— Հրաշալի՛ է, ըսաւ, իրաւ սատանի խելք ունիք դուք... այդ ամէնը ըսածիդ պէս կ'ըլլայ, ապահով եղիր։

— Կեցիր, դեռ բան մը կայ... երկու մարդիկը որոնք ձիով ինծի պիտի ընկերանան, ձի մը աւելի թող առնեն հետերնին։

— Շատ լաւ։

— Յետոյ, նայէ՛ որ սիրած մարդերդ ջլլան։

— Ինչո՞ւ, հարցուց Հասան, որ չէր ըմբռնած Զաքանոզի պատուէրին նշանակութիւնը։

— Այս կինը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի, և շատ խոշոր շահ մը կայ անոր առեւանգութեան մէջ. եթէ ատանկ չըլլար՝ Զաքքը այս աստիճան վտանգաւոր գործի մը մէջ չէր նետուեր... ես արդէն ատոր համար է որ կը մտածեմ կինը նորէն ձեռք անցընել... բայց մի՛ կարծեր որ դայն յափշտակելով ամէն բան կը լմնայ, պէտք է ապահով տեղ մը պահել, մինչեւ որ յաջողինք Զաքքը փախցնել Հիսարի բերդէն...

— Տեսա՞ր մի գործը, ո՞ւր պիտի պահենք... վերջապէս մարդ մը չէ, չենք կրնար մեր սովորական թաքստոցներէն մէկուն մէջ թողուլ...

— Ես տեղ ունիմ, Հասան, հոգ մի՛ ըներ, բայց այդ տեղը պէտք է գաղտնի մնայ... անոնք որ ինծի պիտի ընկերանան, պէտք է մոռնան թէ ո՛ւր պահած եմ զայն... ասոր համար...

— Պիտի սպաննե՞ս զանոնք։

— Անշուշտ, որովհետեւ ուրիշ հնար չունիմ...

— Լա՛ւ, քանի որ այդպէս է... միայն թէ, չե՞ս կրնար առանց անոնց գործը դլուխ հանել... վերջապէս մեր մարդիկն են։

— Դժբախտաբար անկարելի է... չեմ կարծեր որ կինը փախցնելէս վերջ միւս-

Ները պարապ կենան... Պալատը անպատճառ մարդ պիտի հանէ մեր ետեւէն, և այդ երկուքը ինծի անհրաժեշտ են փախուստս զիւրացնելու համար... զիրենք պիտի զոհեմ, պատուիրելով որ կենան ու ամէն գնով յապաղեցնեն հալածողները։

— Զըսե՞ս, երկու պարագային ալ իրենց բանը բուրդ է։

— Ի՞նչ ընենք, առանց զոհողութեան կարելի չէ բան մը ձեռք բերել... դուն իմ ըսածս մի՛ մոռար, նայէ որ չսիրած մարդիկդ ըլլան իմ հետեւորդներս, և չո՛ւտ, ա՛լ կորսնցնելիք ատեն չունինք։

Հասան պիտէ հեռանար, բայց յանկարծ միտքը բան մը ինկաւ ու կեցաւ։

— Դուն մեզ պիտի ձգես և հեռանաս, վե՞րջը, հարցուց ընկերոջը։

— Երբոր տեսնես որ մենք կինը առեր ու հեռացեր ենք, կը բանաս ճամբան ու կը փախչիս... քովդ դրամ ունիս, ատիկա մարդոցդ կը բաշխես, և զանոնք ճամբէն վերջ չիտակ կուգաս Պոլիս, մեր սովորական թաքստոցը...

— Պին Պիր Տիրէ՞կ...

— Այո՛, Պին Պիր Տիրէկ... այնտեղ իրար կը գտնենք և կը խորհինք Զաքքը փախցնելու եղանակին վրայ։

Հասան այլեւս կենալու պատճառ մը չունէր։ Բաժնուեցաւ Զաքանոզէն և անհետացաւ ակընթարթի մը մէջ։ Իսկ Զաքանոզ չիտակ Պալատ ուղղուեցաւ, լրտեսելու համար երկու գահաւորակները որոնք Կոմսուհին Բերա պիտի հանէին։

Եւ տեսանք արդէն թէ ի՞նչ ճարպիկութեամբ յաջողցուցած էր այդ լրտեսութիւնը։

. . . . . .

Զինքը ձգած էինք այն ծառին քով ուր դարանած էր՝ մերկ դաշոյնը ձեռքը, պատրաստ խոյանալու առաջին պատեհ րոպէին, մինչդեռ գահաւորակներէն մէկը անցած էր Ճամբուն քառաթեւ մասէն, և Հասան ու իր մարդիկը գոցած էին անցքը, միւս կողմը կաչկանդուած պահելով Դաղէզը և երկու գահաւորակակիրները։

Ժամացոյցի մը կանոնաւորութեամբ լարուած գործողութիւն մըն էր, և ժամացոյցի մը կանոնաւորութեամբ ալ պիտի լրանար։

Զաքանոզ թողուց որ Կոմսուհին փոխադրող գահաւորակը անցնի իր առջեւէն և հեռանայ տակաւին մէկ քանի գրկաչափ տեղ։ Յետոյ, յանկարծ ոչ մի ձայն մը ցայտրին պէս արագ ոստումով առաջ նետուեցաւ, և դեռ չտրուկ մը չէր եղած, երբ արդէն իսկ իր ահարկու դաշոյնը միսած էր ետեւի գահաւորակակրին գլխուն։

Խեղճին ոտքերը կիսոտեցան, մարմինը թուլցաւ յանկարծ և ինկաւ՝ պարպուած խողովակի մը պէս։

Մահը վայրկենական եղած էր։

(Շարունակելի)

կառավարող երկու կողմերը Պոլիս բերուին։ Վերահսկողութեան և պատժելու դրութեամբ է միայն որ կարելի է բարեփոխել նահանգներուն վարչութիւնը։ Քրիստոնեաներուն բողոքներուն առթիւ Դրան կողմէն կուսակալներուն ղրկուած հրամանները պէտք է հրատարակել կուսակալութեան պաշտօնաթերթին մէջ։ Նը-մանապէս անհրաժեշտ է օսմանեան օրինադրքին հայերէնի թարգմանուիլը։

Պէտք է օրէնք մը դնել որպէս զի իսլամութիւն ընդունողները գոնէ երեք օր եկեղեցական իշխանութեան յանձնուած մնան։ Նմանապէս պէտք է օրէնք մը դրուի որ կրօնափոխները պարտաւորէ իրենց նախկին կրօնքին ատեն ունեցած զաւակներուն ապրուստը հոգալ։

Զապթիէներու տեղ պէտք է կանոնաւոր բանակին զինուորները դնել, ասոնք՝ «ետ շուտ տեղափոխուելով՝ չեն կրնար զապթիէներուն չափ վնասակար ըլլալ։

Մեծազոյն աղէտը որ Քրիստոնեաները կը տառապեցնէր, անոնց վկայութեան մերժումի օրէնքն էր, ինչպէս կը հաստատեն բոլոր թաքրիրներն ու տեղեկագիրները։ Այս չարիքը ջնջելու միակ դարման մը կը գտնէր Ցանձնաժողովը, այն է՝ քաղաքային, առեւտրական և եղեռնական բոլոր դատերը քաղաքային դատարաններու ձեռնհասութեանը ենթարկել, Շերիի իրաւասութիւնը ջնջելով։ «Այսպիսի բարենորոգում մը, կ'ըսէ 1870ի Ցանձնաժողովը, անհաշուելի արդիւնքներ պիտի ունենայ զեղծումներու բարձման և հաւասարութեան սկզբունքին գործադրութեան համար։»

Ցանձնաժողովը այսպէս ահա կարճառօտ առակներով ժամանիչ կ'ըսէ այն դարմանները որոնք օրէնքին և բնակչութեան վատթար վարչութեան պատճառած աղէտները կրնան դարմանել։ Իսկ յետոյ կ'անցնի անհատներու հարստահարութեանց, և Ազգային ժողովին կը ներկայացնէ այս պահանջումները որոնք կրնան հնարաւոր ընել Հայաստանի Հայոց հանդիսա վիճակ մը։

Ցանձնաժողովը կը յայտարարէ թէ Բիւրաները և լեռնցի ուրիշ ցեղերը, որոնց վրայ աւելցած են վերջին ատեններս նաև Զէյթունցիներն ալ, Հայ ժողովուրդին համար ճշմարիտ պատուհասներ են, և անդադրում կորուստի պատճառ մը՝ կայսրութեան պանծուն համար։ Այս բարբարոսները միշտ զինուած են, ո՛և է տուրք չեն վճարեր, զինուորական ծառայութենէ ազատ կը մնան, և բացէ ի բաց ապստամբ վիճակի մէջ են։ Հայ ժողովուրդը թուրք կառավարութեան չէ միայն որ ծառայեցնեն տուրքեր վճարելու պարտական է, այլ և այդ վայրենիներուն ալ չանչախիչ հարկեր պէտք է տայ։ Օսմանեան կառավարութիւնը կամ պէտք է այդ ցուլերը զինուորի ընէ, կա՛մ պէտք է Հայոց ալ թոյլ տայ որ զէնք կրեն։ Այս պայմանաւ կարելի է միայն Հայերը փրկել անոնց լուծէն. ու այդ լեռնականները, ուզեն չուզեն, հանդարտարար գեղացիներ պիտի դառնան։

Պէտք է հսկողութիւն կատարել Բիւրտիսթանի և Պարսկաստանի սահմանագուխներուն վրայ։ Ցանձնաժողովը կը պահանջէ նաև որ կառավարութիւնը եթէ գեղացի ժողովուրդին միջև ատելութիւն մը ապահովութիւն երաշխաւորել կ'ուզէ, պէտք է որ հեռացնէ այն չարագործները, որոնց անունները պիտի յիշատակուին Բ. Դրան յանձնուելիք մանրամասնօրէն գրուած ցուցակագրութեան մէջ։

❀

Հոս կը վերջանայ 1870ի հարստահարութեանց քննիչ Ցանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ Հայկական խնդրին հիմնաքարն է, և որ Ազգային ժողովին 1872 Փետրուար 18ի նստին ներկայացուած է։ Երբ այս տեղեկագիրը պատրաստուեցաւ լմնցաւ, Սատրազամ Ալի փաշան մեռած էր, և անոր յաջորդած էր Մահմուտ Նէդիմ փաշան։ Պարտիարքարանը նոր Սատրազամին ներկայացուց հայ ազգին կազմած տասնամեայ գանգատագիրը։ Նոր Սատրազամին ներկայացուց հայ ազգին կազմած տասնամեայ գանգատագիրը։ Բաներու տարուան պատմութիւնը անցեալին կրկնութիւնն է, և բնական է որ պետութեան ամէն կողմերը կրկնուին վատթար բանակալ վարչութեան մը նախկին անխուսափելի հետեւանքները։ Յեղափոխական շարժում, ապստամբական մարտնչում, եւրոպական միջամտութիւն. ահա բանակալութեան հետեւանքը։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԻՏԱԼԵԻԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ ԳՐԱՒԵԼ ՍԱՎՈՅԶՆ ՈՒ ՄԻՏԻԼԼԻՆ ՑԱՐԶԱԿՈՒՄ ԻԶՄԻՐԻ ՎՐԱՑ, ՑԱՄԱՔԷՆ ԵՒ ԾՈՎԷՆ

Հռոմէն հասած մանաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ 20,000 հոգիէ բաղկացած նոր զօրաբաժին մը կը պատրաստուի, Սաւոյզն ու Միտիլլին միաժամանակ գրաւելու համար։ Վերջացող չաբթուան մէջ Եգէական կղզիներուն մէջ բոլոր պահակազօրքերը հանուած են։ Այս կղզիներուն վարչութիւնը, իտալական պիտի ըլլայ ոչ թէ ինքնավար։ Ցամաքէն և ծովէն յարձակում մըն ալ պիտի գործուի Իզմիրի վրայ, այն պարագային երբ Թուրքիա երկարէ տակաւին իր դիմադրութիւնը։

** Այժմ Հռոդոս գտնուող, Բ. նաւաբաժնի Բ. Զօրաբաժնի հրամատարը Զօր. Բրէզպիէրօ դեր-Ծովակալի ատենանին բարձրացած է։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԷՍ

Առջի օր աւելի քան 200 Իտալացիներ մեկնեցան Պոլսէն արաբական «Իսմայիլիա» շոգենաւով։ Երեկ ալ բազմաթիւ վրատարելներ մեկնեցան յունական շոգենաւով որ յատկապէս տրամադրուած էր ասոնց Իտալական Բարեգործական Ընկերութեան կողմէ։ Այսօր և վաղն ալ պիտի մեկնին բազմաթիւ Իտալացիներ Ռումանականով և Ֆրանսականով։

— Մեր պաշտօնակիցներէն ոմանք ծանուցած էին թէ Ռուս դեսպանատունը Բ. Դրան մօտ դիմում կատարած է որպէս զի չվճարէ Ռուսական պանքային Իտալահպատակ պաշտօնեաները։ «Սթամպուլ» կը տեղեկանայ թէ այսպիսի դիմում մը չէ կատարուած, որով թէ՛ ռուսական պանքայի և թէ Ռուս շոգենաւային ընկերութեան Իտալահպատակ պաշտօնեաները պիտի վտարուին։

ՆՈՐ ՁՕՐՔ ՍԹԱՆԲԷՈՅԻ ՄԷՋ

Սթանբէոյի մէջ գտնուած Իտալացի զինուորները պաշտպանելու նպատակով 1200 հոգինոց նոր իտալական զօրախումբ մը հանուեցաւ ցամաք։

ԿՂԶԵՑԻ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Իզմիրի մէջ կազմուած է Իսլամ և ոչ-Իսլամ իրանն յանձնաժողով մը հանգանակութիւն մը ընելու համար կարօտեալ այն անձերուն որոնք Եգէական կղզիներէն կուգան։ Այդ յանձնաժողովին Հայ անդամ նշանակուած է Առևտրական սենեկի նախագահ Մեսրոպ էֆ. Սիմոնեանը։ Քաղաքապետութիւնն ալ պիտի օգնէ այդ կարօտեալներուն։

ԻԶՄԻՐԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իզմիրի կուսակալութիւնը անցեալ օր ժողովուրդին ուղղուած յայտարարութիւն մը հանած է, տեղւոյն մէջ վերջերս չերջած զրոյցներուն առիթով։ Կուսակալութիւնը իր այդ յայտարարութեան մէջ բացարձակապէս կը հերքէ այն լուրը որ-ուն համաձայն իբր թէ կառավարութեան կողմէ զէնք բաժնուած է ժողովուրդին մէկ մասին, բան մը որուն պէտք չունի կառավարութիւնը կարող ըլլալով պէտք եղած պաշտպանութիւնը ընելու դէպքի մը ծագման պարագային։ Կուսակալութիւնը կ'ըսէ նաև թէ կառավարութիւնը ի վիճակի է պաշտպանելու ժողովուրդին կեանքը և ինչքերը ամէնէն տարտպալի վայրերուն մէջ, որով տեղի չկայ որ ժողովուրդը յուզուի ականջ կախելով անհիմն զրոյցներու։ Յայտարարութիւնը կը վերջանայ ազդարարելով որ օրինական խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին անոնք որոնք անդորրութիւնը կը խոովեն անհիմն լուրերով կամ կառավարութեան գործերուն կը խառնուին։

ՆՈՐԵՆ ՄԻԶԱՄՏՈՒԹԻՒՆ

Բարիզէն հետեւեալը կը հեռագրուի յունիս 4 թուով.—

Դերման մամուլը կ'ըսէ թէ պէտք չէ քնաւ կարեւորութիւն ընծայել այն զրոյցներուն թէ Երրեակ Համաձայնութիւնը կազմող տէրութիւնները բանաձեւ մը գտած են խաղաղութեան կնքումին համար բանակցութեան ձեռնարկելու։ Գերման մամուլը կը կարծէ ընդհանրապէս թէ ոչ մէկ յոյս չկայ այս պահուս յաջողութեան։ Հետեւաբար եթէ միջամտութիւն ըլլայ, ո՛չ միայն համաձայնութիւն չպիտի գոյանայ, այլ ընդհանրապէս աւելի պիտի ծանրանայ կացութիւնը և պիտի խաթարէ տէրութեանց չեզոքութիւնը։

** Լոնտոնէն ալ հետեւեալը կը հեռագրուի յունիս 4 թուով.— Երեսի. Ժողովը վերաբացուեցաւ։ Դեր-կոմս Մորլէյ, մասնաւոր խորհուրդին լորտնախագահ Մ. Քինթի կողմէ ներկայացուած հարցման մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ բանակցութիւնք տեղի ունեցած են, իտալութիւնը թնամութիւնները դադրեցնելու համար ընդունելի խարիսխ մը գտնելու տեսակէտով, բայց թէ մինչեւ հիմայ ոչ մէկ որոշ և գոհացուցիչ արդիւնք ձեռք չէ բերուած։

ՏԱՐՏԱՆԵԼԻ ԽՆԴՐՈՅՆ ԱՌԹԻՒ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պերլինէն հետեւեալը կը հեռագրուի Յունիս 4 թուով.—

Համպուրգի Իրաւաբարական Ատեանը զաղտեցաւ Լուի Տրէյֆիւզ և Ընկերութիւն ցորենի և արմտիքի արտածիչ Տան դէմ բացուած դատով։ Այս Տունը Տարտանէլի փակման հետեւանքով հարկադրուած էր խզել իր կնքած մէկ պայմանագրութիւնը։ Դատարանը վճիռ արձակեց ի նպաստ Տրէյֆիւս Տան, յայտարարելով որ արգելիչ պատճառներ թոյլ չտուին լրացնելու պայմանագրութեան էական պայմանները։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Հետեւեալ հեռեւալը կը հեռագրուի Յունիս 4 թուով.—

«Սթէֆանի» բացարձակապէս կը հերքէ «Թան»ի այն լուրը թէ Իտալիա Անգլիոյ միջամտութեան վրայ հրաժարեր է Միտիլլին և Լէմնոսը գրաւելէ։ Անգլիա բնաւ այդպիսի դիմում մը ըրած չէ, ինչ որ արդէն չեզոքութեան պարտաւորութեան և իրեն ու Իտալիոյ միջև գոյութիւն ունեցած սիրալիր յարաբերութեանց հակառակ պիտի ըլլար։

ԵԳԷԱԿԱՆ ԾՈՎՈՒՆ ԿՂԶԻՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Թանի Պերլինի թղթակիցը կը հեռագրէ իր թերթին.—

«Կարելի՞ է լսուիլ թէ Նոր Իտալիոյ պատերազմին վրայ երկար յուսուած մը ցրտարարելով յոյս կը յայտնէ թէ Իտալիա պիտի չգրաւէ Եգէականի միւս կղզիները, և մասնաւորաբար Միտիլլին։ Ու կ'ըսէ.—

Լսուեցաւ թէ Իտալացիք գրաւած են Միտիլլին։ Այս զրոյցներէն ոչ մէկը ցարդ հաստատուեցաւ։ Կը հասկնանք թէ այս գրաւման գաղափարը խիստ բնական է, բայց հաւանական է որ Թուրքերը նմանորինակ զրաւում մը սպառնալիք մը նկատեն Տարտանէլի համար և նորէն գոցեն Տարտանէլը միջազգային վաճառականութեան առջեւ։ Զեղոք տէրութեանց մտահոգութիւնները այս մասին հաւանի հանդարտած են, և եթէ ատանկ բան մը պատահի, գործ ունին նորէն։ Որքան կրցանք հետեւցնել իտալական քաղաքականութեան ընդլրկած սկզբունքներէն և գործողութիւններէն, մեզի ճշմարտանման չթւի թէ Իտալիա այնպիսի ձեռնարկ մը ընէ որ Թուրքիա պարտաւորուի նորէն գոցել Տարտանէլը։ Պատերազմին արտաքոյց հանգամանքին պատճառաւ ձեռնհաս և անձեռնհաս մարդիկ ատեն ատեն կը հարցնեն ինքզինքնուն թէ ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ վերջ տալ այս պատերազմին։ Ոչ մէկ առաջարկ մինչև հիմայ յայտնուցաւ հիմ ծառայել այս բանակցութեանց։ Արդարև տակաւին միջոց մը չգտնուեցաւ որ հաշտեցնէր Թուրքա-Իտալական տեսակէտները։ Թուրքերը կ'ըսեն թէ անկարելի է իրենց համար Տրիպոլէն վազ անցնիլ։ Իտալացիք կը մտածեն որ կացութեան պահանջումները և իրենց ազգային արժանապատուութիւնը թոյլ չեն տար իրենց ետ առնելու կցման հրովարտակը։ Երբ տէրութիւնները այսքան անլուծելի պայքարի մը մէջ կը գտնուին, համաձայնութեան միակ յաջողութիւնը այն կ'ըլլայ որ պատերազմիկներէն մին իր զինուորական կացութեան բերմամբ կը հարկադրուի իր յաւակնութեանց մէկ մասէն հրաժարիլ։ Արդ, մինչև ցարդ տեղի ունեցած զինուորական դէպքերը այնքան կարեւոր դէպքեր չէին որ կարելի ըլլար նմանօրինակ ազդեցութիւն մը բանեցնել տէրութեանց միտքն վրայ։ Հետեւաբար որչափ ատեն որ այս հիմը պակսի, հաշտութեան բոլոր ջանքերը նոր կնճռոտութիւններ միայն կրնան յառաջ բերել։ Եւրոպական տէրութիւնները այն խղճմտանքը ունին թէ՝ եթէ խաղաղութեան համար լուրջ փորձ մը ընեն, իրենց չեզոքութեան կը վնասեն։ Ուրեմն պէտք կ'ըլլայ խիստ վերապահութեամբ ընդունիլ այս մասին չրջած բոլոր զրոյցները։ Թերևս, չատեր ալ կը մտածեն, նմանօրինակ զրոյցներ տարածելով ոևէ կերպով իսուվել տէրութեանց համաձայնութիւնը։

Այս թերթը կը բողոքէ յետոյ «Թանի Ռաքոնիֆի իտալահաւս համաձայնութեան մասին տուած տեղեկութեանց դէմ, որոնք հրատարակուած են արդէն ասկէ առաջ «Մանզումէ»ի մէջ։ Բայց «Թան» կը պնդէ իր գրածներուն ճշտութեան վրայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱԼԹԱՅԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Մ. Ասքուիթ և Զըրչիլ Վալէթի նաւահանգիստէն Պիզէրթա մեկնած են «Ինչէնթրէս» զբօսանաւով։ Ամբողջ օր մը Պիզէրթա պիտի անցնեն։

Հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնը հրատարակուած է Մալթայի մէջ.—

Ծովային նախարարութեան լորտ-քոմիսէրները կատարած ըլլալով Միջերկրականի նաւատորմին, ինչպէս նաև Մալթայի նաւային հաստատութեանց քննութիւնը, կը փափաքին յայտնել իրենց բացարձակ գոհունակութիւնը այս ջուրերուն մէջ պասարկուած կազմակերպութեան կատարելագործման մասին։ Անոնք մասնաւորաբար կը գնահատեն այն արագութիւնն ու մտեռազիտութիւնը որոնցմով գործադրուած են նաւերու նորոգութիւններն ու սպառազինութիւնները նաւարանին մէջ, ինչպէս նաև տիրող կարգապահութիւնը։ Քօմիսէրները մտադիր են գործածել այս այնքան կարեւոր կազմակերպուած և արժէքաւոր նաւային խարիսխ տուած դիրութիւնները։ անոնք կը մտադրին յատկացնել այս նաւարանին ոպառազինութեանց մաս մը աշխատութիւն, բաւական զայն դնելու գործունէութեան բնականոն վիճակի մը մէջ և կարող հանդիսացնելու օգնութեան հասնելու, ինչպէս խաղաղութեան նոյնպէս ալ պատերազմի ատեն, պէտքերուն այն բոլոր նաւային ուժերուն որոնք կրնան հաւաքուիլ Միջերկրականի մէջ։ Այնչափ հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնուին երաշխաւորելու համար իր ապահովութիւնը նոյն իսկ հեռուէն։

Յայտարարութիւնը կ'ըսէ նաև թէ ընդհովեանները մեծ դեր մը պիտի խաղան հեղգեղեկ կղզին պաշտպանութեան մէջ։

** Մ. Մ. Զըրչիլ, Ասքուիթ և Լորտ Քիչէրի ուղեւորութիւնը Մալթա, ինչպէս նաև անոնց երթն ի Պիզէրթա, գերման մամուլին մէկ մասին կողմէ կը նկատուին մէկ հետեւանքը իտալիւթիւրք պատերազմին վերջին դէպքերուն, ինչպէս նաև իտալացիներուն ցամաք ելնելուն արեւելք։ Միջերկրականի կղզիներուն մէջ։ Բէրսիուս, նաւային հրամանատարը այս մասին յօրուած մը կը հրատարակէ «Պէրլիներ Թագէպլաթ»ի մէջ, Միջերկրականի գերակշռութեան վրայ. — «Ուրիշ տարիէ ի վեր, արդէն, կը գրէ հրամանատար Բէրսիուս, անգլ. նաւատորմը գաղթային նաւանգիստներու մէջ կեղրոնացնելու գաղտուսը ծնունդ առաւ։ Ցիրանսա Անպլիոյ կը թողու Մանչի և Ատլանտեանի իր եղերքները պաշտպանելու խնամքը։ Զրահաւորներու իր նաւատորմը հաստատած է Թուլոնի մէջ, և Մեծն-Բրիտանիա անոր կը թողու անուանապէս Մրջերկրականի գերակշռութիւնը իրեն թողով Հնգկաստանի ճամբան պաշտպանելու խնամքը։ Ֆրանսական դիւանագէտներն ու ծովային սպաները հպարտ են այս վստահութենէն, բայց Անգլիոյ մէջ, այս պարգան նուազ մեծ է։ Մէկ քանի պետական մարդիկ արդարեւ կը կարծեն թէ լաւ չէ տէրութեան մը համար իր չարերը պաշտպանուած տեսնել օտար պետութեան մը կողմէ։ Ծովային մէկ քանի սպաներ ալ կը մտածեն թէ Ֆրանս. նաւատորմը բաւական չէ յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար աւստրեւիտալական զինակցութիւնը։ Անոնք որ Միջերկրականը լքելու դէմ կը կանգնին, չեն սխալիր։ Այժմ, Ֆրանս. կազմածը հակառակորդին կազմածէն աւելի զօրաւոր է, բայց մէկ քանի տարուան մէջ, իտալական նաւատորմին ինչպէս նաև աւստրիականին աճումը պիտի կորնդնել տան իր առաւելութիւնը Ֆրանսայի վրայ։ Միւս կողմէ պէտք է նկատի առնել թէ մենք այլեւս առագաստանաւով ճամբորդելու դարուն մէջ չենք, երբ հարկ կ'ըլլար 4-5 շաբաթէն կտրել Բօրդամիէն մինչեւ Ձիպրալթարի ճամբան։ Այսօր երեք օր է հեռաւորութիւնը։ Ատլանտեանի նաւատորմը, 24 ժամէն կրնայ Մալթա երթալ, կարեւորը այն է որ այս կասանը չինայ թշնամիին ձեռքը։ Լաւ ամրութիւններ և կարեւոր պահակազօրք մը պիտի յաջողին հասնիլ այս նպատակին։

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐ ԲԱՐԻՈՒԹԻ

Բարիզէն հետեւեալը կը հեռագրուի Յունիս 8 թուով.— (Յապաղած).— Ֆէսէն կը հեռագրեն.— «Վերջին դէպքերուն ժամանակ Ֆէսի բնակիչներուն բռնած բարւոք ընթացքին համար, Զօր. Լիոդէ մտադիր է չառնել քաղաքին վրայ դրուած պատերազմական տուրքը։ Ֆէսի ժողովուրդը շատ գոհ մնաց ասկէ։ Վերջին տեղեկութիւններէ կ'երեւայ թէ թշնամին, որ ամբողջովին ցրուած է, 6000 մեռեալ ունեցեր է եղեր։

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ՁԱՐԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիեննայէն հետեւեալը կը հեռագրուի Յունիս 4 թուով.—

Ֆէրտինանտ Թագաւոր Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր ղրկեց Ս. Քիրիլոս և Մէթոտիոս պատուանշանին Մեծ Խաչը, և Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքիդուքսը անուանեց ասպետ նոյն կարգին, տալով նաև անոր մանեակը։ Նոյն կարգին Ասպետ անուանեց Բեգեր Ֆէրտինանտ, Ֆրիտրիխ, Եոզէֆ և Ռէնիէ արքիդուքսերը, ու նախարար կոմս Պէրխթոլտի նուիրեց ականակուռ Ս. Ալեքսանդր պատուանշանին մեծ խաչը, իսկ Վիեննայի պուլկար դեսպանին նուիրեց Երկաթեայ Թագ պատուանշանին Ա. կարգը։

** Սոֆիայէն հետեւեալը կը հեռագրուի Յունիս 3 թուով.—«Տէն» խօսելով Պուլկարիոյ արքայական ամուլին Վիեննա կատարած այցելութեան վրայ, գոհունակութեամբ ի վեր կը հանէ մեծ երկրին մայրաքաղաքին մէջ Թագաւորին ընծայուած պատիւները որոնց մեծ մէկ մասը կը պատկանի, կ'ըսէ, պուլկար ժողովուրդին, որ պուլգաններու մէջ կարեւոր դիրք մը կը գրաւէ։ Իսկ «Պուլկարիա» կ'ըսէ.—Մ. Կէյօֆի այցելութիւնը Վիեննայի մէջ արքայական այցելութեան կ'ընծայէ քաղաքական նշանակութիւն մը որ չպիտի յապաղի բազմաթիւ մեկնութեանց տեղի տալու մամուլին մէջ։ Նոյն իսկ եթէ այս այցելութիւնը իբր պարզ քաղաքավարութիւն նկատենք, չէ կարելի անկարեւոր նկատել։ Թերթը ի վեր կը հանէ յետոյ Աւստրահունգարիոյ և Պուլկարիոյ միջև գոյութիւն ունեցող քաղաքական և տնտեսական կարեւոր յարաբերութիւնները և կը վերջացնէ ըսելով.— «Մեր պետութիւնը իբր ազգ հիմնուած է Պուլկարիոյ խաղաղասիրական յառաջդիմութեան վրայ, որուն համար իր բարւոք յարաբերութիւնները Աւստրիոյ հետ նպաստաւոր տղեցութիւն մը միայն կրնան ունենալ։

ԹԱՏՐՈՆ

Սկիւտար Իճատիէի Թատրոնին մէջ այս գիշեր երեքարական Սինէմայի բացառիկ երեկոյթ մը պիտի տրուի. բոլորովին նոր և հետաքրքրաշարժ պատկերներու Մեծ զեղչ գիներու վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՍԱՔ ՓԱՇԱՅԻ ՀՐԴԵՀԸ

Ոստիկանութիւնը փութոյ պնդութեամբ առաջ կը տանի իր. քննութիւնը։ Բայց ցարդ ոչ մէկ նշոյլ ենթադրել կուտայ թէ եղեռնափորձի մը հետեւանք է այդ ահեղի հրդեհը։ Ինչպէս չենքին գործաւորները, նոյնպէս և տան տէրը Ֆէթիի պէյ հարցաքննութեան ենթարկուած են։ Միայն թէ Ֆէթիի պէյ իր ընակարանին մէջ հիւանդ պառկած ըլլալով, յանձնաժողով մը ղրկուեցաւ իր տունը իր վկայութիւնը լսելու համար։

** Արկածեալները կը բնակին միայնվրաններու տակ։ Թաղապետական իշխանութիւնները կը հոգան անոնց պէտքերը։ Բժիշկներ որոշուած են հիւանդներուն այցելելու և անոնց հարկ եղած դարմանները տալու համար։ Արդէն, Պոլսոյ թաղապետական հիւանդանոցներուն մէջ հաստատուած սրահներ պատրաստուած են հիւրընկալելու համար արկածեալներէն անոնք որոնք խնամքի կը կարօտին։ Որովհետեւ արկածեալները չեն կրնար մինչև վերջ վրաններու տակ բնակիլ, քաղաքապետութիւնը հրաման տուած է Պոլսոյ թաղապետական զանազան շրջանակներուն որ իրենց շրջանակներուն մէջ անմարդաբնակ տուներուն ցանկերը պատրաստեն, որպէս զի հոն պատսպարուին արկածեալները։

** Հրկիզեալներուն մէջ Տէֆթէրխանէի պաշտօնեաներ ալ կը գտնուին քառասուն չափ։ Այս առթիւ յիշեալ պաշտօնատան մէջ, հանգանակութիւն մը բացուած է օժանդակելու համար այս արկածեալներուն։

** Ինչպէս յայտնի է, վաղը և կիրակի օր Վէլի էֆէնտիի մէջ Ֆէրու ազնուացման ընկերակցութեան ի նպաստ ձիարշաւներ տեղի պիտի ունենան։ Կը տեղեկանանք թէ վարչական մարմինը որոշած է հասոյթին հարիւրին քսանը թողուլ արկածեալներուն։

** Պետական խորհուրդը սկսած է պատրաստել ծրագիր մը, ասկէ վերջ նմանօրինակ աղէտներէ խուսափելու միջոցները տրամադրող։

** Երէկ քաղաքապետը և պահեստի զօրաց հրամատար Իսմայիլ Հաղգը պէյ աղետեալներուն վրանները այցելելով անոնց հանգստութեան մասին կարգ մը տնօրինութիւններ ըրին։

** Քաղաքապետութեան ընդհ. քննիչն ալ Առողջապահական պաշտօնէից հետ այցելելով կարգ մը առողջապահական հրահանգներ տուաւ։

** Երէկ առտու կաթ և հաց բաշխուեցաւ աղետեալներուն։

** Քաղաքապետութեան զիտական յանձնաժողովը հրկիզեալ թաղերուն քարտէզը կը պատրաստէ։

** Մաս՝աւոր յանձնաժողով մը պիտի կազմուի հանգանակութիւն կատարելու համար։

***

ՏԵՂԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ ՎԵՐՋԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՊ

Տեղական Թուրք մամուլը գրեթէ առանց բացառութեան խմբագրական յօդուածներ կը նուիրէ վերջին հրդեհներուն։

Ահա թէ ի՛նչ կ'ըսէ «Թանին».—

Իսկապէս կը սիրենք մենք մեր մայրաքաղաքը։ Այո՛ պիտի պատասխանենք անչուշտ Եւ սակայն անոնք, որ ո՛չ մէկ չահ ունենալով, պիտի քննեն այս պարագան, չպիտի յապաղին ոչ ըսելու։ Արդարև ոչինչ կ'ընենք զայն պահպանելու համար։ Ամէն անցնող օր մայրաքաղաքի գեղեցկութիւններէն մին կ'առնէ կը տանի իրեն հետ, և հրդեհը ատեն ատեն կուգայ փութացնել ժամանակին և մարդոց կատարած քանդիչ գործը։ Մենք վարժուած ենք ալ առոր և գտած ենք տրտունջներու, անտարբեր մնալու գաղտնիքը։ Մենք տխուր առանձնաշնորհումը ունինք կենդանի մեռեալներ ըլլալու։ Մինչ միւս ժողովուրդները մէկ քանի տարուան մէջ անջրդի անապատները արգասաբեր դեպիներու կը վերածեն. մենք մերիններ կը փճացնենք։ Ասիկա անչուշտ թաղդին մէկ արդիւնքը չէ, այլ ընկերային և տնտեսական օրէնքներուն յեղաշրջման առջև մեր անփութութեան և հեղգութեան բնական մէկ պտուղը։ Ե՞րբ պիտի արթննանք արդեօք։ Ուրէ՞ առաջ կուգան այս ողէտալի հրդեհները։ Ջուրի, միջոցներու նուազութենէն եւ մանաւանդ քարաշէն տուներու չգոյութենէն։ Հոն ուր քարաշէն տուները կը վխտան, հրդեհները սահմանափակուած կը մնան։ Պարզ պարիսպ մը չատ անգամ բաւական կ'ըլլայ ամբողջ թաղ մը պահպանելու։ Եւ սակայն հակառակ այս փորձերուն և դասերուն, մենք կը յամառինք դեռ փայտէ կառուցանել մեր չենքերը։ Ըսենք թէ մենք չենք կրնար ատոնցմէ վազ անցնիլ, բայց կառավարութիւնը ինչո՞ւ չարգիլեր մեզի։ Պէտք է գիտնալ որ ամէն փայտաչէն տուն դատապարտուած է այրելու...

Իսկ «Սապահ» միեւնոյն աղաղակը կը բարձրացնէ.—

Հինգ տարուան փորձառութիւն մը, կ'ըսէ ան, չէ կրցած տակաւին հասկցնել մեզի թէ հրդեհի համար ի՞նչ դիւրին որս են բոլորովին փայտաչէն թաղերը և նեղ փողոցները, մանաւանդ որ քաղաքը ենթակայ է հոսանքներու հետեւանքներով հովերու ազդեցութեան։ Ասկէ զատ, երբ նկատի առնենք որ հրդեհի կատարեալ կազմածներ ալ կը պակսին, ա՛լ կարելի է հետեւցնել մնացեալը։

«Սապահ», պէտքը կը չեղնէ ազատարար ընկերութեան մը որ նպատակ ունենայ իրեն կատարեալ կազմած մը հայթայթելու, և կ'ըսէ թէ անոնք որ պէտքերու պարագային, խուլ և անտարբեր կը մնան, արժանի չեն գործօն քաղաքացի կոչուելու։

ԺԱՆՏԱԽՏ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ. — Սոֆիայէն կը հեռագրեն յունիս 4 թուով թէ Առողջապահական Դեպարտամենտ Ժողովը Աղեքսանդրիան ժանտախտէ վարակուած հռչակեց։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Բարիզէն կը հեռագրուի յունիս 4 թուով.— Հելլէն խորհրդարանին բացման առթիւ կրետացի ներքափոխականներուն ընդունելութեան խնդրոյն շուրջ ծագած դէպքերը, որոնք բարեքաղդաբար հարթուեցան, Նորին Մ. Վէնիզելոսի կոչովին, բայց խորհրդարանը յետաձգելով հոկտեմբերին, անշուշտ պիտի կրկնուին նոյն միջոցին, և յայտնի չէ թէ ի՞նչ պիտի պատահի։ Ասոր համար է որ Հելլէն Մաժուլը կը խնդրէ պաշտպան տերութիւններէն, հոկտեմբերէն առաջ լուծել վերջնապէս Կրեատէի խնդիրը, առաջքը առնելու համար թուրքերէն ալ պատերազմի մը։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺԱՄՍ ԵՒ ԵՑՏԱՇՐՋԱԿԱՆՆԵՐԸ. — Ներքին գործոց Նախարարութիւնը հրահանգ տուած էր կուսակալութեանց որպէսզի ասկէ ետք պաշտօնատուներու մէջ եւրոպական ժամը գործածեն։ Այս առիթէն օգտուելով Գաղթականի մէջ ժողովուրդը զրգռելու նպատակով մէկ քանի յետադիմականներ լուր հանած են թէ կառավարութիւնը եւրոպական ժամը գործածութիւնը հրամայելով նպատակ ունի «նամազ»ը վերցնելու և անոր յատկացուած ժամերը չգործածելու։

ԽՏԻՎԻՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ. գրած էինք մեր երէկի թուով։ Խտիվը երբ Սիրքէճի հասաւ, կայս. պալատէն ղրկուած կառքերով, իր հետեւորդներով առաջնորդուեցաւ Պալատ և ընդունուեցաւ Սուլթանէն։ Խտիվը Ն. Բարձրացուց նաև իր հետեւորդները Ն. Վեհափառութեան որ իր գոհունակութիւնը յայտնեց։ Ունկնդրութիւնը տեւեց կէս ժամ ուրկէ վերջ Խտիվը Պեպէք, իր ժոքը ապարանքը գնաց։

** Երէկ Խտիվը պալատական կառքերով Բ. Դուռ գալով, այցելեց Վարչապետին և կէս ժամու չափ տեսակցելէ յետոյ այցելեց նաև Շէյխ իւլ Իսլամ էֆէնտիին։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դեսպանը Մ. Կրիբրիս առջի օր այցելեց գահաժառանգ իշխանին։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանը առջի օր կարճ արձակուրդով մեկնեցաւ Պուքրէշ։

** Սոֆիայի ռումանական դեսպանը իշխան Կիքա որ ժայրաքաղաքս կը գտնուի, պիտի սպասէ մինչեւ դեսպանին վերադարձը։

Մ. ՏԸ ԿԻՐՍԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ.— «Ժէօն Թիւրք» կ'ըսէ թէ դրոյց կը չրջի ռուս դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ թէ ռուս դեսպան Մ. ոը կիրս միւնոյն պատճառով Պերլին պիտի փոխադրուի և իրեն պիտի յաջողէ Պէլգրատի ռուս դեսպանը Մ. Հայթվէկ։

ՊՈԼՍՈՅ ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ Մ. Վանկենհայմ առջի օր արաբականով Աթէնք վերադարձաւ իր յետս կոչման գրերը ներկայացնելու Յոյներու Թագաւորին։ Դեսպանը յառաջիկայ չաբթուան վերջերը պիտի մեկնի ուղղակի Պերլին և Ցունի

ԱՋԳԱՅԻՆ

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ ԽՆԴՐԻՆ ՄԻԻՍ ԵՐԵՒՈՅԹԸ

Սոսկ Մազլըմեան եպիսկոպոսի ապիկարութեան հարցը չէ որ վաղը միւս օր, Բենիչ յանձնաժողովին տեղեկագրէն վերջ, Վարչութեան սեղանին վրայ պիտի դայ։ Կայ նաև Հայ Գիւղի քարտանէրերուն հարցը։

Այս վերջին խնդրին մէջ գլխաւոր դեր խաղացող փաստաթանը, Սեպուհ Նաւասարդեան, հիմայ պարապ տեղը չէ որ Մազլըմեանի արբանեակներուն գլուխը անցած է։ Այդ մարդուն հոգը չէ որ Պանտրմայի մէջ կրթութեան գործը պատուերներու աւանդական շրջանն ալ փընտրելու կուգայ։ այդ մարդուն հոգը չէ որ Պանտրմայի վարչական գործերը մէկ քանի յեղուզակներու ձեռքը ալան թալանի պատրուակներ դարձեր են։ այդ մարդուն հոգը չէ որ Պանտրմա տակն ու վրայ կ'ըլլայ, ժողովուրդը սուլոներու վտանգին կ'ենթարկուի։ Բոլոր ասոնց կուտ մը անպատմ չի տար այդ երանելին։ Ինք մէկ նը-պատակ միայն ունի, այսինքն ամէն զինով Առաջնորդը պահել Պանտրմայի մէջ, և ատոր կ'աշխատի հիմայ օրն ի բուն, թերեւս նաև գիշերները։

Ինչո՞ւ սակայն այս ճիգը Մազլըմեանը Պանտրմա պահելուն Պատճառը չատ պարզ է։

Երէկ արդէն քոլին մէկ ծայրը բացինք, յայտնեցինք թէ այդ մարդը ինչպէ՞ս ինքզինքին միութիւնի մը հանգամանքը տուած Հայ Գիւղի գլխուն փորձանք մը է դարձեր, կ'ուզէ որ յաջոնեան իրեն բաժին ելլէ թէ՛ գիւղացիին տատանքէն և թէ վաճառականին ընելիք շահէն։ Յայտնեցինք տակաւին թէ ինչպէ՛ս երբ դիմադրութիւն գտնէ իր դէմը, հնարը կը գտնէ գիւղացին ու վաճառականը իրար ձգելու։ ինչպէս եղած է հիմայ, և ամէն օր նոր խնդիր մը հանելու։

Արդ, իր մեծագոյն զօրավիզը այս անարժան գործին մէջ՝ կարապետ եպիսկ. Մազլըմեանն է, որ ժամանակ, նոյն այդ Նաւասարդեանին հնարքով, միութիւնի կարգուած է քարտանէրերուն, այսինքն՝ քարտանէրերուն սեփականութիւնը անոր անունին արձանագրուած է։

Այս յայտնութիւնը կը յուսանք թէ կը պարզէ անոնց խաղացած խաղը։ կարպետ եպիսկոպոս Նաւասարդեանի շահը կը դիւրացնէ՝ Հայ Գիւղի մէջ անոր ձեռքով ու թելադրութիւններով կատարուած մեքենայութիւնները հովանաւորելով, և Նաւասարդեան ալ փոխադարձաբար ոգի ի բրին կ'աշխատի կարապետ եպիսկոպոսը Պանտրմայի առաջնորդ պահելու։ Մէկը միւսը պաշտպանելով՝ պարզապէս իր իսկ սեփական շահը պաշտպանած կ'ըլլայ ուրեմն։

Ասոր դարմանը։

Մէկ դարման միայն կայ ատոր դէմ, և այն ալ սա է որ պէտք է օր առաջ Հայ Գիւղի քարտանէրերուն սեփականութիւնը առնել կարապետ եպիսկոպոսէն և փոխանցել Ազգին վստահութիւնը վայելող անձի մը, որպէսզի Նաւասարդեանի պէս մարդիկ, այսպէս իրենց քսակը պարարելու համար, տարին տասերկու ամիս Հայ Գիւղը չփոթորկեն և Ազգին գլուխը չտանին։

Այս է օրուան պահանջը, և կը յուսանք որ Վարչութիւնը, Պանտրմայի խնդրին քննութեան առթիւ, այդ կէտին վրայ մանաւանդ կը կեդրոնացնէ իր բովանդակ ուշադրութիւնը։

ՄԱՄԼՈՅ ԴՍՏ

Երէկ Պատժական Վերաքննիչ ատեանին առջև տեղի ունեցաւ Եէնի Դափուցի Զգօն և Անթուան անուն երկու անձերուն կողմէ «կուկուկ»ի պատասխանատու տնօրէն Գ. Փայլակ Գէորգեանի դէմ բացուած անուանարկութեան դատը։ Նախադատ ատեանը 10 օրուան բանտարկութեան և դատական ծախքերու վճարման դատապարտած էր Գ. Փայլակը։ Վերաքննիչ ատեանը, նկատի առնելով որ Մազրիդիրի Գէղազան վարժարանի տնօրէնն ալ նոյն խմբագրին դէմ անուանարկութեան դատ բացած և 5 ոսկի տուգանքի դատապարտած էր զայն, երկու դատերը միացնելով նախորդ որոշումները չեղեալ նկատեց։

Գ. Փայլակ նախ իր թերթին մէջ գրուածներուն պարզ իրաւացի քննադատութիւններէ բաղկանալը ապացուցնող յայտարարութիւն մը ընելէ վերջ, փաստաբան Սարգիս Այճեան Լ.Փ. ևս գրուածքին մէջ օրինական տեսակէտով դատապարտելի ոչ մէկ կէտ գոյութիւն չունենալը պարզող պաշտպանողական մը խօսեցաւ։ Դատարանը որոշեց անհետեւանք թողուլ Պէզազեան վարժարանի կողմէ բացուած դատը, իսկ Եէնի Դարուցի վերոյիշեալ երկու անձերուն նկատմամբ գրուածին համար Գ. Փայլակը դատապարտուց 10 ոսկի դրամական տուգանքի, գրուածքին ոճը անհամաձայն նկատելով օրէնքին տրամադրութեանց։

ԵՓԻԹԷՍԻ ՄԱՍԻՆ

ԳԱՍԻՑ ՎԱՐԶԱՊԵՏԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Ահաւասիկ պատմէնը այն հեռագրին, որ, կիրակի օրուան սպահանդէսէն ետքը, ղրկուեցաւ Պարսկաստանի վարչապետին։

Սպահանդէսի մեծ ժողովը, որ, կազմակերպուած Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ տեղի ունեցաւ մայիս 20ին՝ ի ներկայութեան 3000 անձերու, բազմաթիւ պատուիրակութիւններու, հայ, Թուրք և Եւրոպացի հաստակութեանց ներկայացուցիչներու, ինչպէս և Պարսից դեսպանին և պարսիկ գաղութին, լսելէ ետքը տասի չափ բանախօսները, որոնց կաւարութեան յայտնել իր ջերմ համակրանքը Պարսկաստանի ազատութեան պայքարին հերոս Եփրեմ Խանի անձին և գործին նկատմամբ, ինչպէս և իր խոր ցաւակցութիւնը։ Խորապէս համոզուած ենք որ այս պատմական մահը նոր թափ մը պիտի տայ իր ընկերներուն և յաջորդներուն՝ բարձր բռնելու համար սահմանադրական գրօշը որ պիտի երայնաւորէ Պարսկաստանի բոլոր տարրերուն երջանկութիւնը։

Նախագահ
ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊ

ՎԼԱՄԵԱՆ ԷՖ. ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽՈՆ

Վանէն երէկ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ա. Վլամեան էֆ., Դաշնակցութեան ընտրելին, 59 քուէով, օսմ. երեսփոխան ընտրուած է նոյն շրջանակէն։

Վլամեան էֆ.ի ընտրութեամբ կը վերջանայ հայ երեսփոխաններու թիւը, որ իրմով կը յանգի 10ի։

1300-1304ի ԾՆՈՂՆԵՐԸ ԶԵՆԻԻՆ ՏԱԿ ՊԻՏԻ ԿՈՉՈՒՄԻՆ

Կառավարութիւնը որոշած է զենքի տակ կոչել 1300էն մինչեւ 1304 ծնած Պոլսոյ պահեստի զինուորները։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Խառն ժողովը գումարուեցաւ երէկ եւ հետեւեալ որոշումները տուաւ.—

Ա.) Ագրիանուպոլսոյ և Պրուսայի Դաւառ. Ընդհ. ժողովներուն կողմէ նոյն վիճակներուն Առաջնորդի Ընտրութիւնները կատարուած և տեղեկագրուած էին։ Ժողովը ստուգելով կատարուած ընտրութեանց օրինաւորութիւնը, հաստատեց Տ. Սահակ Ծ. Վրդ. Օտապաշեանը Պրուսայի և Տ. Գէորգ Ծ. Վրդ. Դուրեանը Ագրիանուպոլսոյ Առաջնորդական պաշտօնին մէջ։

Բ.) Գաղատիոյ Գաղէպ. ժողովոյ պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած ու նոր ընտրութիւն կատարուած ըլլալով՝ ժողովը ըստ տեղեկագրի օրինաւոր գտաւ կատարուած ընտրութիւնը և հաստատեց։

Գ.) Սեբաստիոյ Դաւառ. Վարչութիւնը կը խնդրէր վիճակին Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Եպիսկոպոսի վերադարձը։ Արդէն Տ. Թորգոմ Եպիսկոպոսի վերադարձի պատրաստութեան մէջ գտնուելով, որոշուեցաւ հրաւիրել զինքը փութացնելու իր ուղեւորութիւնը։

Դ.) Տ. Հմայեակ Ս. Արքեպիսկոպոս Դիմաքսեան պարզ հրաժարական մը ուղղած էր Ամուսնական օրինադիրքի մը պատրաստութեան Ցանձնաժողովին, իսկ Վռամշապուհ էֆ. Մանուկեան իր բազմազբաղ վիճակին պատճառաւ հրաժարած էր։ Ժողովը մերժեց Տ. Հմայեակ Սրբազանի հրաժարականը, և Վռամշապուհ էֆ.ի տեղ Ցանձնաժողովոյ անդամ կարգեց Ցակոբ էֆ. Ցակոբեանը։

Ե.) Տիվրիկի Կասմա աւանէն Մայրաքաղաքս պանդխտող Ազգայինք իրենց Հայրենեաց Ազգ. վարչութիւնն սատարելու նպատակաւ Բաղրատունեանց անուն Ընկերութիւն մը կազմած ըլլալով, Ուսմ. և Տնտես. Խորհուրդները անոր կանոնագիրը քննած և տեղեկագրէ մը ներկայացուցած էին զայն։ Ժողովը կատարուած քննութեան համաձայն, հաստատեց նոյն ընկերութեան կանոնագիրը։ Իսկ չկրցաւ վաւերացնել Տիվրիկի Խորանա-գիւղի Կրթասիրաց միութեան կանոնագիրը։ այն պատճառաւ որ նոյն ընկերութիւնը Ամերիկայի մէջ կազմուած էր, և Ազգ. Վարչութիւնն՝ ըստ հիմնական կանոնագրի, կը վաւերացնէ միայն Պոլսոյ մէջ կազմուած ընկերութիւնները։

Տէր և Տիկին Կարապետ Պ. Ֆրէնկեան և զաւակունք, Տէր Յարութիւն Պ. Ֆրէնկեան, Տէր և Տիկին Աշոտ Պ. Ֆրէնկեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Մկրտիչ Պ. Ֆրէնկեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Զիպա Պօղոսեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Ագապի Քէօմիւրճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Խաչիկ Մանկասարեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Մագդաղինէ Արսէնեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Սօֆիկ Մկրտչեան և զաւակունք (յ'Ադէքսանդրիա). Տէր և Տիկին Պէնոն Տէր-Իէնճեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Տօքթ. Ստեփան Ռենճան (ի Լիւսի-Լէվի), Տէր և Տիկին Ալիքսանեան (ի Պօսպոր), Տեարք Մկրտիչ և Յովհաննէս Ց. Ֆրէնկեան, Այրի Տիկին Բէվզէ Մ. Ֆրէնկեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Սիմէմ Գօռանեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Նշան Գօռանեան և զաւակունք և Օրիորդ Եպրաքսէ Նշանտաճեան ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնագէտ մահը

ԱԶՆ. ՄԱՐՈՒԴԷ ԷՖ. ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ

իրենց հօրեղբօր, եղբօր, մօրեղբօր, հօրեղբօրորդւոյն և ազգականին որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան իր մահկանացուն կնքեց երէկ երեկոյ ի խոր սուգ համակելով իւր ազգականները, պարագաները, և համայն բարեկամները։ Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի Ուր. 25 Մայիս 10 ժամը (ը. ե.) Եէնի Դարուի Ս. Առաքելոց Եկեղեցին ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը և անտի փոխադրուելով Էտիրնէ Դարուի գերեզմանատունը պիտի ամփոփուի իւր նախնեաց դամբարանը։

Եէնի Դարու. 23 Մայիս 1912

ՄԱՆՕԹ.— Մահուդ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս իւր այն նկատել։

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆ

ՄԱՀ

Խաչիկ Բարաղաժեան, մեռաւ առջի գիշեր, 70 տարեկան։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին մէջ։ Պիտի թաղուի տեղւոյն ազգ. գերեզմանատան մէջ։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՃԻ ԱՏԻԼ ՊԷՅ ԿԸ ՊԱՏՄԻ, ԴԷՊՔԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ. ԴՈՒՌԸ Ի՞ՆՉ ՀՐԱՀԱՆԳ ՏՈՒԱԾ Է ԱԼՊԱՆԻՈՅ ԻՐԼԻՄԱՆՈՒԹԵԱՆՑ

Օսմ. Երեսփ. ժողովը երէկ նիստ գումարեց ժամը 1.25ին։ կը նախագահէր Խաչիկ պէյ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը վաւերացուելէ յետոյ, կարդացուեցաւ եպարքոսական թեղեռէք մը որով ժողովին կը ղրկուէր Դատավարական օրէնքին մէկ քանի բարեփոխեալ յօդուածները։ կարդացուեցաւ նաեւ մարախի ջնջման մասին օրինագիծ մը և երկուքը մէկ ղրկուեցան օրինագիծերու յանձնաժողովին։

Ժողովը որոշեց չի գանձել այն 2500 ղրշը զոր Միւնթէֆիգի հանգուցեալ երեսփոխան Բէֆիթ պէյի վրայ մնացած էր և որուն ժառանգորդները ի վիճակի չէին վճարելու։

Աքեռայի երեսփոխան Լսաս էֆ.ի արձակուրդ արուեցաւ իր իսկ պատուոյ խընդրանքին վրայ, նկատելով որ հիշեալը կառքի արկածի մը հետեւանքով առայժմ չի կրնար Պոլիս գալ։

Հաստատուեցաւ Սասունլան (Պիթլիս) և Մաշհար (Ճիտէ) պէյերու ընտրական տեղեկագիրները։

Դամասկոսի երեսփոխան Ահմէտ փաշա և ընկերները թագրիրներով կը խնդրէին որ իրենց քաղաքին մէջ Արհեստից վարժարան մը և տիպար ագարակ մը հաստատի և ըստ այսմ գումարներ դրուին պիւճէյին մէջ։

Ֆեյզի պէյ (Տիարպէքիր) դիտել տուաւ թէ այդ կարգի թագրիրներ պիւտճէի քննութեան սիջոցին նկատի կ'առնուին միայն։ ակէ զատ, բաւ թէ առանց ելմտական նախարարին ներկայութեան կարելի չէ նկատի առնել՝ այդ կարգի թագրիրներ, նկատի առնելով պիւտճէին բացը։

Հետեւաբար ժողովը մերժեց այդ թագրիրները նկատի առնել։

Նախագահը ծանոյց թէ Հաճի Ատիլ պէյ բացատրութիւններ պիտի տայ Բրիգրէնի երեսփոխան Թէվֆիգ պէյի կողմէ արուած թագրիրին առթիւ։

Հաճի Ատիլ պէյ.—Կ'ուզեմ ձեզի կարգ մը բացատրութիւններ և տեղեկութիւններ տալ ձեզ և հանրային կարծիքը զբաղեցնող Ալպանական խնդրի մասին։ Այդ խնդիրը սկսած է ապրիլ 24ին։ ես ընկերներուս հետ Ալպանիոյ հիւսիսային մասին մէջ կը գտնուէի։ Այն տեղերը, ուրկէ անցայ ես վարչական ու հանրօգուտ շինութեանց վերաբերող միջոցներ ձեռք առի և այդ մասին քանիցս կարծեց փոխանակութիւններ կատարեցի կեդրոնական կառավարութեան հետ։ Ձեռք առած միջոցներէս մէկ մասը՝ կառավարութեան գոյութիւնը ապացուցանող պաշտօնական շինարարութիւն էին և միւսը զրպոցներ, որոնք ազգութեան երեսէն առաջ եկած չարիքներուն առաջքը պիտի առնէին։ Կառավարական շէնքեր պիտի հաստատուէին ոչ միայն սանճաներուն, այլև նահիներուն մէջ։ քանի որ երկրին ամենորդութեան հետ ուղղակի կապ ունէին անոնք։ Այս առթիւ Իբէքի կեդրոնէն, կարգ մը շինութիւններու և կառավարութեան հաստատումին համար պաշտօնեաներ բերել տրուեցան գիւղերը։ ատոնք պաշտօն ունէին թէ զպրոցներ և թէ՛ մէկ քանի կէտերու վրայ պահականոցներ շինելու։ ասոնք սակայն տեղացի տգէտ ժողովրդեան կողմէ դժգոհութեամբ ընդունուեցան, չարամիտ անձերու դրդռմով։ Եւ դժգոհ գիւղացիներ մէկ քանի ձեռք հրացան պարպեցին՝ Իբէքի և Միթրովիցայի մէջտեղ ճամբաներու շինութեան աշխատող գործաւորներու վրայ։ Անոնք կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուելիք վարչական և հանրօգուտ ձեռնարկները կասեցնել ու արգիլել կ'ուզէին և զենք կ'արձակէին։ Ատոր վրայ երկու գումարտակ զինուոր ղրկուեցաւ և սակայն այդ զինուորները ի վիճակի չելլալով ընդդիմանալու, սպասեցին նոր ուժերու, ցրուելու համար այդ զինեալ ժողովին։ Իսկ զինեալ գիւղացիները միշտ յարձակելու պատրաստ էին։ կառավարութիւնը երբ նոր տեղեկութիւններ ստացաւ, Միթրովիցայէն և Իբէքէն նոր զինուոր ղրկեց, որոնք օգնութեան հասան, միւս երկու վաշտին և ընդհարումէ մը յետոյ փախուստի ստիպեցին ալպանացիները։ Յետոյ Միթրովիցայէն դէպքին վայրը ղրկուած զինուորները կանխազգուշութեան համար Իբէք գացին։ Այս դէպքերը տեղի կ'ունենային ապրիլ 23-24ին Իբէքի մէջ անդորրութիւնը կատարեալ էր։ Երեք օր վերջ Եաքովայի մէջ նոր դէպք մը կը ծագէր։ Եաքովայի շրջակա երու կարգ մը գիւղացիները — զինեալ եռունիք գիւղախումբի չուրջը հաւաքուելով, լուր ղրկեցին կառավարութեան և կարգ մը պահանջներ ներկայացուցին, պահանջելով անոնց գործադրութիւնը, հակառակ պարագային ըստանալով յարձակիլ Եաքովայի վրայ։ կառավարութիւնը կը յորդորէ ցրուիլ, խոստանալով նկատի առնել այդ առաջարկները և սակայն անոնք չեն հնազանդեր։ Յետոյ կիրճաւորներ կը ղրկուին, բայց անոնք ալ չեն կրնար համոզել ապստամբները, որոնք գիւղը յարձակումի կ'սկսին։ զինուորները սակայն կը դիմադրեն և առանց ոեւէ կորուստի ետ կը մղեն յարձակում գործողները։ Արշալոյսին զինեալ գիւղացիները տեսնելով որ բան մը չպիտի կարենան ընել, կը մեկնին, յայտարարելով որ տասը օրէն դարձեալ պիտի գան։ Եաքովայի և Իբէքի այս դէպքերն յետոյ, 7րդ զօրաբանակի հրամանատարութեան կողմէ բանականչի զինուորական ուժ կը ղրկուի Եաքովա։ Զինուորական այս ուժը Եաքովայի մօտ ընդհարում մը կ'ունենայ զինեալ ալպանացիներուն հետ և կը մնայ Եաքովա։ Այդ օրէն Եաքովայի և Իբէքի դէմ ոեւէ յարձակում տեղի չունենար և անդորրութիւնը կը վերահաստատուի ու ճամբաներու գործաւորները կ'սկսին աշխատութեան։ Այդ վերջն էր որ դարձեալ կարգ մը զինեալ մարդիկ Եաքովայի և Իբէքի մէջտեղ գտնուող Նունիք ըսուած վայրը հաւաքուեցան։ Ի՞նչ կ'ուզէին նոր հաւաքուողները, արդեօք ինչպէս լսած էի, տասը օր վերջ նոր յարձակումի՞ մը կը պատրաստուէին։ Դեռ յայտնի չէ, այդ տեսակ խնդիրներու մէջ, ամէն տեսակ լուր, հարկ է վերապահութեամբ լսել, ատոնք ո՞րքան ուժ ունին. քանի՞ հոգի են չէի գիտեր։ Երբ Սկիւպ գացի, ես ընկերներէս Ֆէվզի պէյի այս մասին հարցուցի ուղղեցի։ Ֆէվզի պէյ որ սպայակոյտի անդամ է և այդ սիջոցին Իբէք կը գտնուէր, հեռագրին գլուխը գալով պատասխանեց իմձի թէ՝ այդ հաւաքուողները 1500—2000 հոգի են և ատոնց քով հաղիւ 1000 զէնք կայ։ իսկ ատոնց գումարման պատճառն ալ սա է որ ատոնք կ'ըսեն թէ՝ «կառավարութիւնը մեր երկիրը բաժնել կ'ուզէ, մեր մէն մի ոյխարէն 15 ղրշ. տուրք պիտի գանձէ, և այլն»։ Ֆէվզի պէյ կը տեղեկացնէր նաև թէ՝ այդ գումարման չատեր ներկայ գտնուած են պարզապէս հակկնալու համար թէ՝ ինչ է եղածը։ Նոյն իսկ չատեր համամիտ չեն եղեր այդ կարգի զինեալ ցոյցի մը և կ'ըսեն թէ՝ առանց զէնքի ալ կարելի է կառավարութեան դիմում ընել և առաջարկներ ներկայացնել և ատոնք հաստատուած են ստոյգ աղբիւրներէն։ Բարեբաղդ կը դամ ինքզինքս յայտարարելու ձեզի թէ՝ այ՝ դէպքը սահմանափակուած է Իբէքի և Եաքովայի մէջ։ Միայն Վուչէթրինի գաւային պատկանող Տրէնիցա նահիին և այ մասին քանիցս կարծեց փոխանակութիւններ կատարեցի կեդրոնական կառավարութեան հետ։ Ձեռք առած միջոցներէս մէկ մասը՝ կառավարութեան գոյութիւնը ապացուցանող պաշտօնական շինարարութիւն էին և միւսը զրպոցներ, որոնք ազգութեան երեսէն առաջ եկած չարիքներուն առաջքը պիտի առնէին։ Կառավարական շէնքեր պիտի հաստատուէին ոչ միայն սանճաներուն, այլև նահիներուն մէջ։ քանի որ երկրին ամենորդութեան հետ ուղղակի կապ ունէին անոնք։ Այս առթիւ Իբէքի կեդրոնէն, կարգ մը շինութիւններու և կառավարութեան հաստատումին համար պաշտօնեաներ բերել տրուեցան գիւղերը։ ատոնք պաշտօն ունէին թէ զպրոցներ և թէ՛ մէկ քանի կէտերու վրայ պահականոցներ շինելու։ ասոնք սակայն տեղացի տգէտ ժողովրդեան կողմէ դժգոհութեամբ ընդունուեցան, չարամիտ անձերու դրդռմով։ Եւ դժգոհ գիւղացիներ մէկ քանի ձեռք հրացան պարպեցին՝ Իբէքի և Միթրովիցայի մէջտեղ ճամբաներու շինութեան աշխատող գործաւորներու վրայ։ Անոնք կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուելիք վարչական և հանրօգուտ ձեռնարկները կասեցնել ու արգիլել կ'ուզէին և զէնք կ'արձակէին։ Ատոր վրայ երկու գումարտակ զինուոր ղրկուեցաւ և սակայն այդ զինուորները ի վիճակի չելլալով ընդդիմանալու, սպասեցին նոր ուժերու, ցրուելու համար այդ զինեալ ժողովին։ Իսկ զինեալ գիւղացիները միշտ յարձակելու պատրաստ էին։ կառավարութիւնը երբ նոր տեղեկութիւններ ստացաւ, Միթրովիցայէն և Իբէքէն նոր զինուոր ղրկեց, որոնք օգնութեան հասան, միւս երկու վաշտին և ընդհարումէ մը յետոյ փախուստի ստիպեցին ալպանացիները։ Յետոյ Միթրովիցայէն դէպքին վայրը ղրկուած զինուորները կանխազգուշութեան համար Իբէք գացին։ Այս դէպքերը տեղի կ'ունենային ապրիլ 23-24ին Իբէքի մէջ անդորրութիւնը կատարեալ էր։ Երեք օր վերջ Եաքովայի մէջ նոր դէպք մը կը ծագէր։ Եաքովայի շրջակա երու կարգ մը գիւղացիները — զինեալ եռունիք գիւղախումբի չուրջը հաւաքուելով, լուր ղրկեցին կառավարութեան և կարգ մը պահանջներ ներկայացուցին, պահանջելով անոնց գործադրութիւնը, հակառակ պարագային ըստանալով յարձակիլ Եաքովայի վրայ։ կառավարութիւնը կը յորդորէ ցրուիլ, խոստանալով նկատի առնել այդ առաջարկները և սակայն անոնք չեն հնազանդեր։ Յետոյ կիրճաւորներ կը ղրկուին, բայց անոնք ալ չեն կրնար համոզել ապստամբները, որոնք գիւղը յարձակումի կ'սկսին։ զինուորները սակայն կը դիմադրեն և առանց ոեւէ կորուստի ետ կը մղեն յարձակում գործողները։ Արշալոյսին զինեալ գիւղացիները տեսնելով որ բան մը չպիտի կարենան ընել, կը մեկնին, յայտարարելով որ տասը օրէն դարձեալ պիտի գան։ Եաքովայի և Իբէքի այս դէպքերն յետոյ, 7րդ զօրաբանակի հրամանատարութեան կողմէ բանականչի զինուորական ուժ կը ղրկուի Եաքովա։ Զինուորական այս ուժը Եաքովայի մօտ ընդհարում մը կ'ունենայ զինեալ ալպանացիներուն հետ և կը մնայ Եաքովա։ Այդ օրէն Եաքովայի և Իբէքի դէմ ոեւէ յարձակում տեղի չունենար և անդորրութիւնը կը վերահաստատուի ու ճամբաներու գործաւորները կ'սկսին աշխատութեան։ Այդ վերջն էր որ դարձեալ կարգ մը զինեալ մարդիկ Եաքովայի և Իբէքի մէջտեղ գտնուող Նունիք ըսուած վայրը հաւաքուեցան։ Ի՞նչ կ'ուզէին նոր հաւաքուողները, արդեօք ինչպէս լսած էի, տասը օր վերջ նոր յարձակումի՞ մը կը պատրաստուէին։ Դեռ յայտնի չէ, այդ տեսակ խնդիրներու մէջ, ամէն տեսակ լուր, հարկ է վերապահութեամբ լսել, ատոնք ո՞րքան ուժ ունին. քանի՞ հոգի են չէի գիտեր։ Երբ Սկիւպ գացի, ես ընկերներէս Ֆէվզի պէյի այս մասին հարցուցի ուղղեցի։ Ֆէվզի պէյ որ սպայակոյտի անդամ է և այդ սիջոցին Իբէք կը գտնուէր, հեռագրին գլուխը գալով պատասխանեց իմձի թէ՝ այդ հաւաքուողները 1500—2000 հոգի են և ատոնց քով հաղիւ 1000 զէնք կայ։ իսկ ատոնց գումարման պատճառն ալ սա է որ ատոնք կ'ըսեն թէ՝ «կառավարութիւնը մեր երկիրը բաժնել կ'ուզէ, մեր մէն մի ոյխարէն 15 ղրշ. տուրք պիտի գանձէ, և այլն»։ Ֆէվզի պէյ կը տեղեկացնէր նաև թէ՝ այդ գումարման չատեր ներկայ գտնուած են պարզապէս հակկնալու համար թէ՝ ինչ է եղածը։ Նոյն իսկ չատեր համամիտ չեն եղեր այդ կարգի զինեալ ցոյցի մը և կ'ըսեն թէ՝ առանց զէնքի ալ կարելի է կառավարութեան դիմում ընել և առաջարկներ ներկայացնել և ատոնք հաստատուած են ստոյգ աղբիւրներէն։ Բարեբաղդ կը դամ ինքզինքս յայտարարելու ձեզի թէ՝ այ՝ դէպքը սահմանափակուած է Իբէքի և Եաքովայի մէջ։ Միայն Վուչէթրինի գաւային պատկանող Տրէնիցա նահիին և այ մասին քանիցս կարծեց փոխանակութիւններ կատարեցի կեդրոնական կառավարութեան հետ։ Ձեռք առած միջոցներէս մէկ մասը՝ կառավարութեան գոյութիւնը ապացուցանող պաշտօնական շինարարութիւն էին և միւսը զրպոցներ, որոնք ազգութեան երեսէն առաջ եկած չարիքներուն առաջքը պիտի առնէին։ Կառավարական շէնքեր պիտի հաստատուէին ոչ միայն սանճաներուն, այլև նահիներուն մէջ։ քանի որ երկրին ամենորդութեան հետ ուղղակի կապ ունէին անոնք։ Այս առթիւ Իբէքի կեդրոնէն, կարգ մը շինութիւններու և կառավարութեան հաստատումին համար պաշտօնեաներ բերել տրուեցան գիւղերը։ ատոնք պաշտօն ունէին թէ զպրոցներ և թէ՛ մէկ քանի կէտերու վրայ պահականոցներ շինելու։ ասոնք սակայն տեղացի տգէտ ժողովրդեան կողմէ դժգոհութեամբ ընդունուեցան, չարամիտ անձերու դրդռմով։ Եւ դժգոհ գիւղացիներ մէկ քանի ձեռք հրացան պարպեցին՝ Իբէքի և Միթրովիցայի մէջտեղ ճամբաներու շինութեան աշխատող գործաւորներու վրայ։ Անոնք կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուելիք վարչական և հանրօգուտ ձեռնարկները կասեցնել ու արգիլել կ'ուզէին և զէնք կ'արձակէին։ Ատոր վրայ երկու գումարտակ զինուոր ղրկուեցաւ և սակայն այդ զինուորները ի վիճակի չելլալով ընդդիմանալու, սպասեցին նոր ուժերու, ցրուելու համար այդ զինեալ ժողովին։ Իսկ զինեալ գիւղացիները միշտ յարձակելու պատրաստ էին։ կառավարութիւնը երբ նոր տեղեկութիւններ ստացաւ, Միթրովիցայէն և Իբէքէն նոր զինուոր ղրկեց, որոնք օգնութեան հասան, միւս երկու վաշտին և ընդհարումէ մը յետոյ փախուստի ստիպեցին ալպանացիները։ Յետոյ Միթրովիցայէն դէպքին վայրը ղրկուած զինուորները կանխազգուշութեան համար Իբէք գացին։ Այս դէպքերը տեղի կ'ունենային ապրիլ 23-24ին Իբէքի մէջ անդորրութիւնը կատարեալ էր։ Երեք օր վերջ Եաքովայի մէջ նոր դէպք մը կը ծագէր։ Եաքովայի շրջակա երու կարգ մը գիւղացիները — զինեալ եռունիք գիւղախումբի չուրջը հաւաքուելով, լուր ղրկեցին կառավարութեան և կարգ մը պահանջներ ներկայացուցին, պահանջելով անոնց գործադրութիւնը, հակառակ պարագային ըստանալով յարձակիլ Եաքովայի վրայ։ կառավարութիւնը կը յորդորէ ցրուիլ, խոստանալով նկատի առնել այդ առաջարկները և սակայն անոնք չեն հնազանդեր։ Յետոյ կիրճաւորներ կը ղրկուին, բայց անոնք ալ չեն կրնար համոզել ապստամբները, որոնք գիւղը յարձակումի կ'սկսին։ զինուորները սակայն կը դիմադրեն և առանց ոեւէ կորուստի ետ կը մղեն յարձակում գործողները։ Արշալոյսին զինեալ գիւղացիները տեսնելով որ բան մը չպիտի կարենան ընել, կը մեկնին, յայտարարելով որ տասը օրէն դարձեալ պիտի գան։ Եաքովայի և Իբէքի այս դէպքերն յետոյ, 7րդ զօրաբանակի հրամանատարութեան կողմէ բանականչի զինուորական ուժ կը ղրկուի Եաքովա։ Զինուորական այս ուժը Եաքովայի մօտ ընդհարում մը կ'ունենայ զինեալ ալպանացիներուն հետ և կը մնայ Եաքովա։ Այդ օրէն Եաքովայի և Իբէքի դէմ ոեւէ յարձակում տեղի չունենար և անդորրութիւնը կը վերահաստատուի ու ճամբաներու գործաւորները կ'սկսին աշխատութեան։ Այդ վերջն էր որ դարձեալ կարգ մը զինեալ մարդիկ Եաքովայի և Իբէքի մէջտեղ գտնուող Նունիք ըսուած վայրը հաւաքուեցան։ Ի՞նչ կ'ուզէին նոր հաւաքուողները, արդեօք ինչպէս լսած էի, տասը օր վերջ նոր յարձակումի՞ մը կը պատրաստուէին։ Դեռ յայտնի չէ, այդ տեսակ խնդիրներու մէջ, ամէն տեսակ լուր, հարկ է վերապահութեամբ լսել, ատոնք ո՞րքան ուժ ունին. քանի՞ հոգի են չէի գիտեր։ Երբ Սկիւպ գացի, ես ընկերներէս Ֆէվզի պէյի այս մասին հարցուցի ուղղեցի։ Ֆէվզի պէյ որ սպայակոյտի անդամ է և այդ սիջոցին Իբէք կը գտնուէր, հեռագրին գլուխը գալով պատասխանեց իմձի թէ՝ այդ հաւաքուողները 1500—2000 հոգի են և ատոնց քով հաղիւ 1000 զէնք կայ։ իսկ ատոնց գումարման պատճառն ալ սա է որ ատոնք կ'ըսեն թէ՝ «կառավարութիւնը մեր երկիրը բաժնել կ'ուզէ, մեր մէն մի ոյխարէն 15 ղրշ. տուրք պիտի գանձէ, և այլն»։ Ֆէվզի պէյ կը տեղեկացնէր նաև թէ՝ այդ գումարման չատեր ներկայ գտնուած են պարզապէս հակկնալու համար թէ՝ ինչ է եղածը։ Նոյն իսկ չատեր համամիտ չեն եղեր այդ կարգի զինեալ ցոյցի մը և կ'ըսեն թէ՝ առանց զէնքի ալ կարելի է կառավարութեան դիմում ընել և առաջարկներ ներկայացնել և ատոնք հաստատուած են ստոյգ աղբիւրներէն։ Բարեբաղդ կը դամ ինքզինքս յայտարարելու ձեզի թէ՝ այ՝ դէպքը սահմանափակուած է Իբէքի և Եաքովայի մէջ։ Միայն Վուչէթրինի գաւային պատկանող Տրէնիցա նահիին և այ մասին քանիցս կարծեց փոխանակութիւններ կատարեցի կեդրոնական կառավարութեան հետ։ Ձեռք առած միջոցներէս մէկ մասը՝ կառավարութեան գոյութիւնը ապացուցանող պաշտօնական շինարարութիւն էին և միւսը զրպոցներ, որոնք ազգութեան երեսէն առաջ եկած չարիքներուն առաջքը պիտի առնէին։ Կառավարական շէնքեր պիտի հաստատուէին ոչ միայն սանճաներուն, այլև նահիներուն մէջ։ քանի որ երկրին ամենորդութեան հետ ուղղակի կապ ունէին

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

ՀԱՐԷՄԻՆ ՄԷՋ

Վազած ատենին չէմ գիտեր ի՛նչ պատահեցին մեզի. և Մէհմէտ իր ատրճանը երեսին դնելու ձև մը ըրաւ, ինչ որ մեզ և անոնք ալ խնդացուց։

Փողոցը իր լռութիւնը գտած էր նորէն. դուռը բացուեցաւ և սեւամորթ մը մեր ճաշը բերաւ վրան զոց ամանեներու մէջ, ինչպէս կ'ընեն մեծ անձնաւորութեանց։ Ճաշէն ետքը ձեռքերնիս կը լուայինք, երբ նուագախումբն ու ձայնարկութիւնները մեզի իմացուցին արարողութեանց սկիզբը։ Եւ կարգ եղանք աղօթքի համար։ Նոյն պահուն թնդանօթը դռռաց, թագաւորին մզկիթ մտնելը ծանուցանելով։ հարուածները համրեցինք. տասերկուերորդին լսեցինք որ տունին մէջէն ողբալի աղաղակներ կը բարձրանան։ Երկու անդամ վերսկսան, յետոյ յանկարծ կեցան, և Դարա Ալին պոռաց.

—Հարէմին մէջ մէկը մեռած է, կիները սուգ մը կ'ողբան կոր։

Սիրտս սառեցաւ. այլևս երակներուս մէջը կաթիլ մը արիւն չէր մնացեր, եւ, չավուշին ըսի.

—Դուռը զարնել տամ և հարցնեմ.

—Տե՛ղդ կեցիր, պատասխանեց, քեզի ի՞նչ. մեզի անկիրթ մարդու տե՞ղ դնել պիտի տաս։

Լռեցի, յուզումս ծածկելով. բակին անդիի կողմը գացի անտարբեր երևոյթով մը, և նստարանին վրայ եկայ։ Գրէթէ կէս ժամ սպասեցի հոն, վերջապէս վանդակներէն մին քիչ մը վեր ելաւ և վար իջաւ. և ես միջոց ունեցայ տեսնելու Լօրէնձայի դէմքը, նորէն աշխարհք եկայ։ Հիմա ինծի՞ ինչ որ մէկը կամ միւսը մեռած ըլլար հարեմին մէջ։ Ուրախութենէս բազուկներս Մէհմէտին վիզը անցուցի և գոչեցի.

— Հոս միայն կը յօրանջենք և կ'երազենք. ասկա զինուորի զգաստ է. Ան, խաղա՛նք, զբօսնունք, ընկերնե՛ր։ Տօնի օր է այսօր։ Թագաւորը յաղթականօրէն մզկիթ կը մտնէ, ուր աղօթքներ կ'ըլլան իր թշնամիներուն համար։ Ուրախ ըլլանք հաւատարիմ զինուորներու պէս։

Գարա Ալի մարդուկը. որ դրան տակը նստած՝ համրիչը կը դարձնէր, սկըսաւ խնդալ.

— Շատ կ'ուսապարես կոր, Հասան, ըսաւ ան. հանդարտէ և համբերէ՛, մեր թագաւորը զինուորներուն ալ պիտի տայ տօնի բաժին, ինչպէս յաղթանակինը։ Ակա՛նկ դիր ձայներուն. մտիկ ըրէ՛ թընդանօթին, կայսերական խումբին ընկերացող աղաղակները կը լսե՞ս։ կը լսե՞ս Օճախին նուագը։ Կը կարծե՞ս որ անոնք այդպէս պիտի կընային պոռալ։ եթէ թագաւորը զանոնք ազատ թողած չըլլար։

— «Եկա՛ք, փատիշա՛հ եկա՛ք, Սուլթան Սէլիմ պէ՛ն եկա՛ք»։ Մարթօլոզները կարդաց կ'ուզային գլխարկնին օդին մէջ նետելով, զէնքերնին չողացնելով. Անոնց ետեւէն կը հասնէր աքընճիներու հեղեղը, զանոնք հրմշտկելէն առաջ անցնելու համար, այնպէս որ, վայրկեան մը, միւսիւլմաններուն կարմիր գլխարկները և քրիստոնեաներուն սեւ գլխարկները իրար անցեր էին։ Ասոնք իրարու հետ այնքան ատեն կռուած էին Սերպիոյ, Հունգարիոյ, Գրայանային մէջ, բայց այն ատեն այդ Մարթօլոզները թագաւորին հացը չէին ուտեր. սակայն հիմա անոնք եղբօր պէս իրար կը ոիրէին և ամէնքը մէկ կը պոռային.

— Հանդէս, շքահանդէ՞ս։

Մեկզմէկու բռունցքի հարուածներ տուին իրար անցընելու համար։ Մարթօլոզները աւելի ուժգին կը պոռային։ Մերուկ աքընճի մը, որուն գլուկը վերջին պատերազմի միջոցին այնքան սուրի հարուածներ կերած՝ աքաղաղի մը կատարին դարձեր էր, մեզի հեռուէն ճանչցաւ և պոռաց։

— Կեցցե՛ն Եսէանները։

Եւ մենք ամէնքս մէկ ձայն պատասխանեցինք։

— Կեցցե՛ն հեծելազօրքերը.

Դէմքերը զուարթ և սիրտերը թարմ էին։

Զիւաղրներուն գոփիւնը փողոցին վարի ծայրէն իսկ արդէն կ'իմացուէր, երբ Մարքօքուլօն վազն ի վազ պոռալով եկաւ։ Գլխով, ոտքով, ձեռքով կը վազէր։ Մինչեւ անգամ մզոի չպիտի նշմարէր, եթէ Բէյտա էշուն սանձէն չբռնէր և Մէհմէտ ալ իրեն կողին գաւազանի հարուած մը չի տար։ Մարքօքուլօն ծանելով՝ մեզի ճանչցաւ և գոչեց.

—Բարե՛ւ, աղաներս, Մէ՛րհապա, եօլտաշնե՛ր. ասոր կ'ըսեն աղուոր հանդէս մը. հէ՛։ կայսերական հանդէս մը. բէիղին քովը կը վազեմ կոր։

Եօլտաշներէն մէկը անոր աչսրունքէն բռնեց. ուրիշ մըն ալ ձախ սրունքէն եւ երրորդ մը էշը առաջ քաշեց, մեր մարդուկը գետինը ինկաւ։ Դիտնալով՝ որ խումբին հետը իշնալը անօգուտ է, ոտքի ելաւ եւ կողերը չփիլէն ըսաւ մեզի.

—Ձիս շատ մի՛ կեցուցէք, սիրելի՛ ընկերներ, սիրելինե՛րս։ Խորհեցէք որ ձեր ընկերներէն շատերը իմ լուրիս կ'ըսպասեն և անոնք ալ գաւազան ունին։

—Հայտե՛, անպիտա՛ն, ըսաւ Գարա Ալին ինդալով. անոնցմէ բառեր մի արտասաներ. լուրեր տուր մեզի։

Ես չավուշը այդ ատիճան զուարթ և հաճելի չէի տեսած։ Մարքօքուլօն իր էշուն կողմը դառնալով, նախ գոչեց.

—Էէ՛յ, Բէյտա, գարկերը վար ձգէ. հօրս հոգւոյն վրայ կ'երդնում որ քեզի յարմար բան մը չկայ մէջը։

—Հայվա՛ն, պիտի խօսի՞ս, ընդմիջեց չավուշը. Բէյտա՛տ, սըտոր էշուն մի՛ զրպչիր. մի կողոպտեր սա փախուկը։

(49) Թարգմ. ՀԱՑԵԱՆՈՑՇ ՄԱՌՔ

"ԴԱՅԼԱՅԼԻԿ"
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ Ա. ՏԱՐԻ
Կազմեց ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ
Մանկապարտէզներու համար շատ նպաստակայարմար ու սիրուն ընթերցարան մըն է այս գիրքը, հոյակապ պատկերներով զարդարուած և տղոց ընտանի ու հաճելի նիւթերով լեցուն։ Գրիչ ճեան գրատան այս նոր հրատարակութիւնը իրական աչքը մը լեցնելու կոչուած է, և մեծապէս պիտի նպաստէ մեր մատաղ տարոց կրթութեան գործին։ Գին 3 ղրուշ։ Կը գտնուի ամէն գրավաճառներու քով։ Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել յատկապէս Գրիչ ճեան գրատուն, Կ. Պոլիս, Զաքմաքճիլար, թիւ 25։

ՉԸՊՈՒՔԼԻԻ ԶԲՕՍԱՐԱՆԸ

Զբպուքլիի զբօսարանը որ եղանակին ամէնէն հաճելի ժամադրութիւն վայրն է բոլոր զբօսաբերներու, մասնաւորաբար ընտանիքներու համար, այս տարի ամէն կերպով պիտի գոհացնէ հասարակութիւնը, շնորհիւ ձեռք առնուած միջոցներուն որոնք առաջին կարգի հաստատութեան մը վերածած են այդ հմայաւոր զբօսարանը։ Առաջնակարգ ինճէ սազի խումբ մը, որուն կը մասնակցին Պոլսոյ լաւագոյն վարպետները, ինչպէս հանչնտէ Միհրդատ, Յակոբոս, Գարագաշ, քէմէնչէճի Անասթաս, ուտի մը Ղարիպ Իսպահէ և Սելիմ, գանոնի Շէֆիկ էֆէնդի, իրենց լաւագոյն կատորները պիտի նուագեն։ Միհրդատ էֆ. պիտի երգէ հայկական երգեր ու մեղեդիներ, իսկ Իպրահիմ և Սելիմ էֆէնտիներն ալ արաբերէն պիտի երգեն։ Ինճէ սազը պիտի նուագէ ամէն կիրակի և ուրբաթ, իսկ չորեքշաբթի օրերն ալ՝ կանանց համար։ Ժողովուրդին հանգստութեան համար ամէն հոգ տարուած է։ Ուտելիք և խմելիք առաջին կարգէն պիտի ըլլան։ Նաւամատոյցն ալ այս տարի զբօսարանին առջև չնուած ըլլալով, մեծ դիւրութիւն պիտի ընծայէ ժողովուրդին։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒՆ
Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշ. Կ Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմավիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, էլեկտրաբուժութեամբ՝ սերմահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազափրձութիւնը. — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԼ ՄԻԶՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱՖՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէգիսարան, խուսի, քիմիական և մանրէա, բանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթճանէին դէմի Սինէմեան գեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գարբու, Լ. Պետրոսեան գեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱՒԻՐԼԷԱՆ
Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ էլեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, գdaralysies), մենէնժիդը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevral, ies sialiques, ինչպէս ձեռքի դողդողը, սրտի բաբախումը, ջղային քըրտինքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզացնութիւնը, սերմահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ ուսնոտութիւնը՝ Բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցագարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մտային գիշռութիւնք։ Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակիներէ մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դռան կից իր մասնաւոր դարձ, մասնատունը։

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՑՍԷՐԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
شركت تجارية عثمانية
SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ
ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԴԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտատոմսերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։
Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։
Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։
Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ածնեթուղթեր և կտրոններ։
Կ'ընդունի դրամական ուանդներ նպաստաւոր պայմաններով։
Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
Խնայողութիւնը մեր հայրենիքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսելով դուսարկներ
Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ ըլլալու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։
Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։
Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՐՈՒԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒՆ
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շաբաթ, Օսման պէյի գաղնիին մօտ, Անանեան աբարթմանի իր յարկաբաժնին մէջ
Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր պատերը, սատմոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անդրիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ցրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ս'եւ է ցաւի և առանց դադարի արգելք ըլլալու։
Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլէրայով, վերջերս Ամերիկայէ և Անգլիոյ մէջ հնարուած, ամի բարկուած և յաջողութեամբ պատկանած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ֆ կը կատարէ։
Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր Հրի։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱ, ՊԷՑ ԽԱՆ, Թիւ 26, ՕՌՕՉՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԻՄԸ
Աւէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուստ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հաւաքած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անխարի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։
Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւ գեղեցիկ մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։
Դիմեցէք Պոլիս, Ճէլալ պէյ խան, թիւ [illegible]։

ՊԱՆՏ ՏԷ ՍԱԼՍՆԻՊ
Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Բաժանատուն։
Պոլսոյ գործակալութիւն.— Գաթըրճըօղլու բաաժին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպխանէ փողոց։
Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։
Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և տրատատուի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ
ՏՈՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ
Ե Ի
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ
Ծննդական և աբրոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլո Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմահոսութիւնը, ինչպէս նաեւ երկու սեռի վերաբերեալ արրոֆիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւններ։
Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէճ-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Գէքերի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէթեան-Պիանքի դեղարանը։
Ուրբաթ օրերը Հրի

ՏՕՔԹԷՕՐ
Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
Ծննդամիզական և վէնէրական հիւանդութեանց
Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, գժուարամիզութիւնը, սերմահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և բրօսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակի, ամէն օր Պահէճ Գաբու, Պողոչաճիքին դէմ, Սթամպոլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ. ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

ՄԵՐ ՕՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱԽՏԻՍ
Նէթ Խանում
Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Էվրէնիտիի միջոցաւ պատրաստուած հաբաւաւոր Ան ՆԻՍՕՆԻ ԽԻՍը Պահէճ Գաբու, Գասապեան դեղարանը և Մեի ձամի, Մահմէտ Բեգոլիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաեւ բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 ղրուշ։

ԿԼՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
այն դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մասնաւորապէս դեղերու խիստ թարմութեան, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստուելու համար, այս անգամ իր յաճախորդները զոհ ձգելու նպատակով բերել տուած է «Էկկը» մարքայով ՄԻԶԱՏԱՊՊԱՆ ամենաազդեցիկ փոյն, որ մէկ անգամէն իսպառ բնաջինջ կ'ընէ մլուկները։
ԿԸ ԲԱՒԻ ԱՆԴԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ
ԴԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԵՆ
ԾԱՆՕԹ. — Այս դեղարանը կը յաճախեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ ձրի դարմանում։
Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անգլիական և գաղղիական են, պատրաստուած՝ դեղագործական արհեստին վերջին մէթոտներու համաձայն։
Դեղարանս ունի ճոխ մթերք մը գունեաքներու, օ տը քօլոնեներու, ակռայի փոշիներու և վրձիններու, քինինայի հիմերու։ Կայ նաև «Ֆրանսիս»ը, որ միակ դեղն է գլխու թեփերը անհետացնելու և մազերը աճեցնելու, գին 5 ղրուշ։
Գիշերային սպաս

Կ'ՈՒԶԷՔ
150,000 ՖՐԱՆՔ ՎԱՍՏԱԿԻՒ
ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ՔՐԷՏԻ ՅՈՆՍԻԷԻ
ՊԱՐՏԱԲՈՒՂԹ ԳՆԵՑԷՆ
Մեր ամէնուս ծանօթ Եգիպտական Քրէտէի Յոնսիէի պարտաթուղթերուն նման և սակայն գինը, ոսկի դրամ, 200 դահեկանի փոքր գումար մը ըլլալով հանդերձ՝ վիճակահանութեան թիւերը առնոնցմէ չատ աւելի է, այսինքն՝ հինգ 2000 թիւերու պարգև կը շահեցնէ։ Երկու ամիսը անցած մը ստորև նշանակուած թուականներուն վիճակահանութիւն տեղի կ'ունենայ։ Վիճակահանութիւնները Ամսթէրտամի մէջ՝ ժողովուրդին ներկայութեանը և նոտարի մը հսկողութեան ներքև կը կատարուին։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական Քրէտի Յոնսիէի դրամատուն չգտնուելուն՝ սոյն պարտաթուղթերը ամէն տեսակ Ընկերութեանս ծախել կարելի է։ Վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունքը ամբողջովին վերապահելով հանդերձ՝ տարեկան միմայն 100ին 6 տոկոսի մը փոխարէն պարտաթուղթը աւանդ ձգելով մէկ ոսկի առնել կարելի է։
Կարուածի փոխանցումով երաշխաւորուած Հոլանտական Քրէտի Յոնսիէ պարտաթուղթերուն 200 ղրշ. ոսկեղրամ վճարելով գնեցէք և այսպէսով 68 տարի ուրիշ որևէ դրամ չի վճարելով՝ սարուց ցուցուած մեծ պարգևներէն մեկուն պիտի արժանանաք։
Քրէտի Յոնսիէ Հոլանտէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութենէն չահուելիք տարեկան մեծ պարգևները ասոնք են.

2 Փետր.	1912	100,000	Ֆր.
2 Ապրիլ	1912	75,000	»
2 Յունիս	1912	150,000	»
2 Օգոստ.	1912	125,000	»
2 Հոկտ.	1912	62,500	»
2. Դեկտ.	1912	250,000	»

ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
150,000 ՖՐԱՆՔ Է
Ասոնցմէ զատ մեծ քանակութեամբ և հազարաւոր ֆրանք չահող պարգևներ ալ կան։
Գնումի և տեղեկութեանց համար՝ Ղալաթիա, Մէրթէկպանի փողոց, Հուրիյէթխան, թիւ 13—15, Օսմանեան Բօմանտիթ ընկերութեան դիմեցէք։ Դաւառներէ և արտասահմանէ, պարտաթուղթի փոխարժէքը՝ չէք կամ ժամտաբօսթով ղրկելու է և ապրսպրանքը իսկոյն կը զործադրուի։ 8—12

Տ ՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
Հիւանդութեանց
Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ աբարթմանը
Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ էլեկտրական նութեան ու ցաղ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տաքաբանսբի, էօզոֆուլօսքօրի»ի ու ամէն նորագոյն մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտ ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալն ու տականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խոչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւններու։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնք ցաղ անբուժելի նկատուած էին «առանց գործողութեան», կատարելապէս կ'չակէ նորագոյնով մը, որու, շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու՝ Եւրոպոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիրի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմիկի) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի միչեւ կէս օր, Պահէճ Գաբու, Հաժիտիէ Սիպիի դէմ Սբիկ Իւթիւնեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ
ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
1136 Է.Ջ 800 ՊԱՏԿԵՐ
Արժանացած համազգային գնահատման, եղական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անպիտերէն հոմանիներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վստահելի բառարան. գին լաթակազմ 60, կիսակաշի 65. փոսթի ծախքով 65 և 70 դահեկան. հայ ուսանողաց զոհացուցիչ գեղչ. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հասան։

ԲՈԼՈՐ ԳԱՂԱՓԷՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳԱՂԱՓԷՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ՍԻՆԿԷՐԻ
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ
Խիստ հաստատուն չինուածք եւ ամենաընտիր նիւթերէն
THE SINGER MANFG. CO. TRADE MARK
ԱՃԽԱՐՀԻՍ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ
Անմրցելի ընտանիքի և գործատնոցներու համար
ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 343, Կալաթա Սինկէր խան և Գարաքէօյ թիւ 120։ Սուլթան Համամ, Սուլթան Պայազիտ և Ֆաթիհ Հաֆրզ Բաշա, թիւ 64։ Սկիւտար Զարշը պօյը թիւ 15։ Գոտը քէօյ Մոտա ճատտէսի։ Մաքրիքէօյ երկաթուղիի հրապարակը։ Պոլաթ, Բէյօղլի Պաշը, թիւ 113։ Պէշիկթաշ Շիրքէթի նաւամատոյցին դիմացը։ Բանկալթի Թրամվայ ճատտէսի թիւ 57։
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Արեւելքի համար։ — Կ. Պոլիս, Բերա Մեծ-Փողոց, 343
ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԵՐԷՆ ՊԱՇԱՆՋԵԼ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ

ԴԵՂԱՐԱՆ
ՄԻՀՐԱՆ ԴՈԼԷՄԲԷԱՐԵԱՆ
417, Բերա, Մեծ Փողոց 417
ԽՂՃ ՄԻՏ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԵՐՈՒ
ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱՖՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ
Տ.Քթ. Ճ. ՄԻՂՈՒՐԼԵԱՆ
Բրոֆէսօր Էրլիքի վերջին մանգամ գրուած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղտիկաբարերը, միմիայն մէկ ինճէքսիոնով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մէթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սէրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ ճէպտուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ մեղանչքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

ՏՈՔԹ. Գ. ՍՈՒՐԵԱՆ
Բժիշկ Ֆրանս. Հիւանդանոցին և Նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի Հիւանդանոցին
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծննդամիզական և վիրաբուժական հիւանդութեանց։
ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ
Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամզութիւնը (կութմիլիթէ) ֆրանկախտը, սերմահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին եղեգտաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով։
Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամզութիւնը, բրօսթաթ և միզամանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նորահնար գործիքներու միջոցաւ, կատարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները։
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամ 1—6 (Ը. Ե.) Պաղէճ Գաբու Համիտիյէ-Սէպիլի դէմ Իւթիւճեան գեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սրահին մէջ։

ԾԱԼՈՒԻ ՏՈՒՆ
Սկիւտար Եէնի Մահալլէ Թօփրաղ փողոց 35 թիւ տունը ծախու հանուած է։ Տունը ունի երեք սենեակ երկու յարկի վրայ, խոհանոցով, հորով, ու պարտէզով։ Դիմել Սկիւտար, Սէլամսըզ, Սարաքի փողոց, Սիւտէի Պաղտասար աղայի տունը։

SALOLÉ LACROIX
ԳԱԼՈԼԻԱՆԻՆ
Սոկոսի տիպի էֆերվանցը թեսուրի կամ ստամոքսի ցաւերուն դեղամիջոց մը է։ Մանրի ֆիրուսիրիմ։ Բարձրագոյն գեղարուեստի դիպլոմ։
Մանրի ֆիրուսիրիմ՝ Լաքրուա էն-ֆիլիպ-դը-Գիրար, 34, Rue Philippe-de-Girard, PARIS.